เอกสารข่าวสารงานวิจัยและพัฒนา

Research and Development Newsletter

ปีที่ 16 ฉบับที่ 184 ประจำเดือนธันวาคม 2560

- พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 กับการป้องกันคอร์รัปชัน
- ทางเลือกและทางรอดของข้าวไทย
- (ร่าง) แผนยุทธศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560–2579)

กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

เอกสารข่าวสารงานวิจัยและพัฒนา

Research and Development Newsletter

ปีที่ 16 ฉบับที่ 184

ประจำเดือน ธันวาคม 2560

วัตถุประสงค์

เพื่อเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสารด้านการวิจัยและพัฒนา ซึ่งเป็นการเพิ่มพูนความรู้ให้แก่บุคคลในวงงานรัฐสภา อันเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานด้านนิติบัญญัติ

กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา

สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ถนนประดิพัทธ์ เขตพญาไท

กรุงเทพมหานคร 10400

โทรศัพท์ 0 2244 2067–8

โทรสาร 0 2244 2062

บทบรรณาธิการ

เอกสารข่าวสารงานวิจัยและพัฒนาฉบับนี้ เป็นฉบับที่ 184 ปีที่ 16 ประจำเดือนธันวาคม 2560 ซึ่งเดือนนี้มีวันสำคัญของชาติไทย 2 วัน วันแรกคือ วันที่ 5 ธันวาคม เนื่องจาก 1) เป็นวันคล้ายวันเฉลิมพระชนมพรรษาของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ในหลวงรัชกาลที่ 9 ของปวงชนชาวไทย 2) เป็นวันชาติ และ 3) เป็นวันพ่อแห่งชาติ ตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดวันสำคัญของชาติไทย (เมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2560) วันที่สองคือ วันที่ 10 ธันวาคม เนื่องจากเป็นวันรัฐธรรมนูญ ซึ่งในปีนี้ครบรอบ 85 ปี ที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ได้พระราชทานรัฐธรรมนูญฉบับถาวรฉบับแรก ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 ให้แก่พสกนิกรไทย เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2475 ทั้งนี้ เพื่อเป็นหลักในการปกครองประเทศ โดยถือว่ารัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศในการกำหนดระเบียบแบบแผนของสังคมไทย

เอกสารข่าวสารงานวิจัยและพัฒนาฉบับนี้ ประกอบด้วยคอลัมน์รอบด้านงานสภา นำเสนอเรื่อง **พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 กับการป้องกันคอร์รัปชัน** เสนอสาระสำคัญเกี่ยวกับที่มาและความจำเป็นของพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว บังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 23 สิงหาคม 2560 ตลอดจนสาระสำคัญความแตกต่างของพระราชบัญญัติ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องของหน่วยงานภาครัฐที่มีอยู่เดิม บทความวิจัยเรื่อง **ทางเลือกและทางรอดของข้าวไทย** นำเสนอผลการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยกระทบต่อราคาและการส่งออกข้าว ตลอดจนแนวทางการเพิ่มมูลค่าข้าวไทย ซึ่งน่าจะเป็นอีกทางเลือกและทางรอดของข้าวไทย งานวิจัยและพัฒนา เรื่องแรก **การพัฒนาระบบติดตามสถานการณ์ภาคอสังหาริมทรัพย์ไทย** นำเสนอประเด็นปัญหาและสาเหตุ ตลอดจนแนวทางการพัฒนาระบบติดตามสถานการณ์ทั้งในด้านการพัฒนาฐานข้อมูล การนำข้อมูลไปใช้ในการติดตามความเคลื่อนไหวข้อมูลพื้นฐาน พัฒนาระบบเตือนภัยล่วงหน้าใช้แบบจำลองในการติดตามสภาวะตลาดอสังหาริมทรัพย์ไทย และด้านมาตรการทางเศรษฐกิจมหภาค เรื่องที่สอง **บทบาทและทางเลือกที่เหมาะสมของกระทรวงสาธารณสุขภายหลัง 10 ปี ของการกระจายอำนาจด้านสุขภาพ** เสนอผลการศึกษาซึ่งเป็นข้อเสนอให้กระทรวงสาธารณสุขมีบทบาทในหลายมิติ ทั้งด้านการจัดการ การบริหารและวิชาการ การถ่ายโอนภารกิจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บทความที่น่าสนใจเรื่อง **(ร่าง) แผนยุทธศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560–2579)** ซึ่งมีคณะอนุกรรมการด้านนโยบายและยุทธศาสตร์วิจัยและนวัตกรรมได้จัดทำยุทธศาสตร์ฯ โดยศึกษาจากแผนและนโยบายที่เกี่ยวข้อง อาทิ จากศาสตร์พระราชาและหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเร่งขับเคลื่อนการใช้วิจัยและนวัตกรรมเป็นกลไกในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้เกิดสัมฤทธิ์ผลแก่ชุมชนและสังคมต่อไป ส่วนคอลัมน์รอบโลกวิจัยนำเสนอเรื่อง **ข้าวเย็นเหนือ ข้าวเย็นใต้ สรรพคุณไม่ธรรมดา** พืชสมุนไพรไทยที่มีสรรพคุณทางยาซึ่งมีผลของการศึกษาต้านฤทธิ์ยับยั้งเซลล์มะเร็งและเอดส์

กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ผู้อ่านคงได้รับสาระความรู้จากบทความที่นำเสนอในเอกสารข่าวสารงานวิจัยและพัฒนา ซึ่งเป็นฉบับสิ้นปี 2560 จึงขอส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีพุทธศักราชใหม่ 2561 และขออำนวยอวยพรให้ท่านจงมีความสุขตลอดไป อนึ่ง ภาพหน้าปกจาก https://www.bangkokbanksme.com/article/6703 จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

สารบัญ

หน้า

รอบด้านงานสภา

พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 กับการป้องกันคอร์รัปชัน

เรียบเรียงโดย...ปิยะวรรณ ปานโต

ภาพจาก : http://www.okmd.or.th/news/organization/735/

เนื่องจากที่ผ่านมากระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐทั้งหมดยังถูกกำกับเพียงระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ทำให้หน่วยงานของรัฐต่างมีระเบียบที่ใช้ปฏิบัติกันเองที่เป็นความเข้าใจและเป็นการตีความตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีที่มักแตกต่างกัน และการพิจารณาตีความวินิจฉัยปัญหาการปฏิบัติตามระเบียบ รวมถึงการอนุโลมยกเว้นผ่อนผันการไม่ปฏิบัติตามระเบียบก็เป็นอำนาจของหน่วยงานผู้ออกระเบียบเอง ไม่มีมาตรฐานกลาง นำไปสู่การบังคับใช้ระเบียบปฏิบัติอย่างไม่มีประสิทธิภาพ และเปิดโอกาสให้มีการใช้ข้อยกเว้นและดุลพินิจอย่างไม่เป็นธรรม ที่สำคัญความแตกต่างได้นำไปสู่ความเสี่ยงของการทุจริตคอร์รัปชันที่สูงมาก ด้วยเหตุดังกล่าวจึงเป็นที่มาของการประกาศใช้พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ซึ่งมีเจตนารมณ์ในการยกระดับธรรมาภิบาลในการจัดซื้อจัดจ้างและสร้างประสิทธิภาพและความคุ้มค่าให้กับการจัดซื้อจัดจ้างของประเทศ ทั้งนี้ เนื่องจากการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานภาครัฐ ควรเป็นการใช้จ่ายงบประมาณแผ่นดินไม่ให้เกิดการรั่วไหล และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อหน่วยงาน จำเป็นต้องหาวิธีการในการลดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันให้ลดน้อยลงให้ได้มากที่สุด ปัจจุบันหน่วยงานของภาครัฐจึงต้องเร่งปรับตัวและดำเนินการตามหลักเกณฑ์การจัดซื้อจัดจ้างใหม่ให้สอดคล้องกับหลักการตามพระราชบัญญัติฯ ซึ่งได้แก่ **1) คุ้มค่า 2) โปร่งใส 3) มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล 4) ตรวจสอบได้**

โดยพระราชบัญญัติฉบับนี้ยกร่างโดยกรมบัญชีกลาง ซึ่งได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายต้นแบบของต่างประเทศเพื่อให้เป็นไปตามหลักสากล โดยใช้กรอบแนวคิดของคณะกรรมาธิการกฎหมายการค้าระหว่าง

ประเทศของสหประชาชาติ (United Nations Commission on International Trade Law: UNCITRAL) และความตกลงว่าด้วยการจัดซื้อโดยรัฐ (Government Procurement Agreement: GPA) ขององค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) ทั้งนี้ เพื่อให้การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุของหน่วยงานของรัฐมีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ และสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในการมีส่วนร่วม เพื่อให้สามารถเข้าตรวจสอบการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานภาครัฐได้อันจะเป็นการป้องกันปัญหาการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐได้อีกทางหนึ่ง

ร่างพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวได้เข้าสู่การพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ด้วยเหตุผลความจำเป็นในการเสนอร่างดังกล่าว คือ เพื่อให้การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐมีกรอบการปฏิบัติงานที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานกลาง เพื่อให้หน่วยงานของรัฐทุกแห่งนำไปใช้เป็นหลักปฏิบัติ โดยมุ่งเน้นการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณชนให้มากที่สุด เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและเปิดโอกาสให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม มีการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่คำนึงถึงวัตถุประสงค์ของการใช้งานเป็นสำคัญ ซึ่งจะก่อให้เกิดความคุ้มค่าในการใช้จ่ายเงิน มีการวางแผนการดำเนินงานและมีการประเมินผลการปฏิบัติงาน ทั้งจะทำให้การจัดซื้อจัดจ้างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมทั้งเพื่อให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลที่มีการส่งเสริมให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ซึ่งเป็นมาตรการหนึ่งในการป้องกันปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ประกอบกับมาตรการอื่นๆ เช่น การจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งจะทำให้เกิดความโปร่งใสในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ และเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับสาธารณชน อันจะก่อให้เกิดผลดีกับการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐให้เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ และที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้มีการให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. .... ที่คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ

เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2560 พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนด 180 วัน นับแต่วันประกาศในราชกิจจา-นุเบกษาเป็นต้นไป และมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 23 สิงหาคม 2560 สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นหน่วยราชการในสังกัดของรัฐสภา ได้เห็นถึงความจำเป็นและความสำคัญของพระราชบัญญัติดังกล่าวจึงได้จัดสัมมนาทั้งก่อนและหลังการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว โดยมีการจัดสัมมนาครั้งแรก เรื่อง “การเสริมสร้างความรู้เพื่อป้องกันการกระทำผิดวินัยให้แก่ข้าราชการของส่วนราชการสังกัดรัฐสภา” ในวันเสาร์ที่ 24 มิถุนายน 2560 ณ ห้องประชุมรัฐสภา เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับบุคลากร เจ้าหน้าที่ และผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบถึงกฎระเบียบในหลักเกณฑ์ ตลอดจนเป็นการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางและวิธีการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของข้าราชการรัฐสภาสามัญ วินัยและการดำเนินการทางวินัย การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 และระเบียบรัฐสภาว่าด้วยการเบิกจ่ายเงินจากคลัง การเก็บรักษาเงิน และนำเงินส่งคลัง พ.ศ. 2557 เพื่อเป็นมาตรฐานเดียวกัน

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 มีดังนี้

1. การบังคับใช้ (มาตรา 3) ให้ยกเลิกบทบัญญัติเกี่ยวกับพัสดุ การจัดซื้อจัดจ้าง หรือการบริหารพัสดุในกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ ข้อบัญญัติ และข้อกำหนดใด ๆ ของหน่วยงานของรัฐที่อยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัตินี้ และให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจา-นุเบกษาเป็นต้นไป (ประกาศ 24 กุมภาพันธ์ 2560)

2. นิยามศัพท์สำคัญ (มาตรา 4) อาทิ

"การจัดซื้อจัดจ้าง" หมายความว่า การดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งพัสดุโดยการซื้อ จ้าง เช่า แลกเปลี่ยน หรือโดยนิติกรรมอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

"พัสดุ" หมายความว่า สินค้า งานบริการ งานก่อสร้าง งานจ้างที่ปรึกษาและงานจ้างออกแบบ หรือควบคุมงานก่อสร้าง รวมทั้งการดำเนินการอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

"การบริหารพัสดุ" หมายความว่า การเก็บ การบันทึก การเบิกจ่าย การยืม การตรวจสอบ การบำรุงรักษา และการจำหน่ายพัสดุ

"หน่วยงานของรัฐ" หมายความว่า ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ ตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ องค์การมหาชน องค์กรอิสระ องค์กรตามรัฐธรรมนูญ หน่วยธุรการของศาล มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ หน่วยงานสังกัดรัฐสภาหรือในกำกับของรัฐสภา หน่วยงานอิสระของรัฐ และหน่วยงานอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

"เจ้าหน้าที่" หมายความว่า ผู้มีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างหรือการบริหารพัสดุ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากผู้มีอำนาจให้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างหรือการบริหารพัสดุของหน่วยงานของรัฐ

3. หลักการการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุของหน่วยงานของรัฐต้องก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่หน่วยงานของรัฐ และต้องสอดคล้องกับหลักการคุ้มค่า โปร่งใส มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตรวจสอบได้

4. ผู้มีอำนาจอนุมัติสั่งซื้อหรือสั่งจ้างพัสดุ โดยวิธีใดตามพระราชบัญญัตินี้จะเป็นผู้ดำรงตำแหน่งใดและภายในวงเงินเท่าใด ให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรี (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง) กำหนด

5. กำหนดให้มีคณะกรรมการและองค์กร ได้แก่ คณะกรรมการนโยบายการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ คณะกรรมการวินิจฉัยปัญหาการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ คณะกรรมการราคากลางและขึ้นทะเบียนผู้ประกอบการ คณะกรรมการความร่วมมือป้องกันการทุจริต คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์และข้อร้องเรียน และกำหนดให้กรมบัญชีกลางเป็นองค์กรสนับสนุนดูแลการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ

6. วิธีการการจัดซื้อจัดจ้าง (ยกเว้นงานจ้างที่ปรึกษา และงานจ้างออกแบบหรือควบคุมงานก่อสร้าง) อาจกระทำได้โดยวิธี

1) วิธีประกาศเชิญชวนทั่วไป ได้แก่ การที่หน่วยงานของรัฐเชิญชวนผู้ประกอบการทั่วไปที่มีคุณสมบัติตรงตามเงื่อนไขที่หน่วยงานของรัฐกำหนดให้เข้ายื่นข้อเสนอ

2) วิธีคัดเลือก ได้แก่ การที่หน่วยงานของรัฐเชิญชวนเฉพาะผู้ประกอบการที่มีคุณสมบัติตรงตามเงื่อนไขที่หน่วยงานของรัฐกำหนด ซึ่งต้องไม่น้อยกว่าสามราย ให้เข้ายื่นข้อเสนอ เว้นแต่ในงานนั้นมีผู้ประกอบการที่มีคุณสมบัติตรงตามที่กำหนดน้อยกว่าสามราย

3) วิธีเฉพาะเจาะจง ได้แก่ การที่หน่วยงานของรัฐเชิญชวนผู้ประกอบการที่มีคุณสมบัติตรงตามเงื่อนไขที่หน่วยงานของรัฐกำหนดรายใดรายหนึ่งให้เข้ายื่นข้อเสนอหรือให้เข้ามาเจรจาต่อรอง รวมทั้งการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุกับผู้ประกอบการโดยตรงในวงเงินเล็กน้อยตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

การจัดซื้อจัดจ้าง ให้เลือกใช้วิธีประกาศเชิญชวนทั่วไปก่อน (เว้นแต่เข้าลักษณะของเงื่อนวิธีการคัดเลือกและเฉพาะเจาะจง)

7. การดำเนินการจัดหาพัสดุ โดยในการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุแต่ละครั้ง ให้ผู้มีอำนาจแต่งตั้งผู้รับผิดชอบการจัดซื้อจัดจ้างนั้น ซึ่งจะกระทำโดยคณะกรรมการการจัดซื้อจัดจ้างหรือเจ้าหน้าที่คนใดคนหนึ่งก็ได้ องค์ประกอบและองค์ประชุมซึ่งกระทำโดยคณะกรรมการและหน้าที่ของผู้รับผิดชอบการจัดซื้อจัดจ้างตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด ค่าตอบแทนผู้รับผิดชอบการจัดซื้อจัดจ้างตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่กระทรวงการคลังกำหนด

ในการบริหารสัญญาและการตรวจรับพัสดุ ให้ผู้มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจรับพัสดุเพื่อรับผิดชอบการบริหารสัญญาหรือข้อตกลงและการตรวจรับพัสดุ องค์ประกอบ องค์ประชุม และหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจรับพัสดุให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด

ในกรณีที่การจัดซื้อจัดจ้างมีวงเงินเล็กน้อยตามที่กำหนดในกฎกระทรวง จะแต่งตั้งบุคคลหนึ่งบุคคลใดเป็นผู้ตรวจรับพัสดุนั้น โดยให้ปฏิบัติหน้าที่เช่นเดียวกับคณะกรรมการตรวจรับพัสดุก็ได้ ผู้รับผิดชอบการบริหารสัญญาหรือข้อตกลงและการตรวจรับพัสดุซึ่งไม่ใช่ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างหรือการบริหารพัสดุให้ได้รับค่าตอบแทนตามที่กระทรวงการคลังกำหนด

8. การบริหารพัสดุ ให้หน่วยงานของรัฐจัดให้มีการควบคุมและดูแลพัสดุที่อยู่ในความครอบครองให้มีการใช้และการบริหารพัสดุที่เหมาะสม คุ้มค่า และเกิดประโยชน์ต่อหน่วยงานของรัฐมากที่สุด ซึ่งรวมถึงการเก็บ การบันทึก การเบิกจ่าย การยืม การตรวจสอบ การบำรุงรักษา และการจำหน่ายพัสดุ ให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด

9. บทกำหนดโทษ ผู้ใดเป็นเจ้าหน้าที่หรือเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง หรือการบริหารพัสดุ ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ในการจัดซื้อจัดจ้างหรือการบริหารพัสดุโดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ในการจัดซื้อจัดจ้างหรือการบริหารพัสดุโดยทุจริต ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ผู้ใดเป็นผู้ใช้หรือผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง ผู้นั้นต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้สำหรับความผิดตามข้างต้น

10. บทเฉพาะกาล ให้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2549 และบรรดาระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ ข้อบัญญัติ และข้อกำหนดใด ๆ เกี่ยวกับพัสดุ การจัดซื้อจัดจ้าง หรือการบริหารพัสดุของหน่วยงานของรัฐอื่นรวมทั้งมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวกับพัสดุ การจัดซื้อจัดจ้าง หรือการบริหารพัสดุของหน่วยงานของรัฐยังคงใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้จนกว่าจะมีกฎกระทรวง ระเบียบ หรือประกาศ ในเรื่องนั้น ๆ ตามพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับการดำเนินการออกกฎกระทรวง ระเบียบหรือประกาศตามวรรคหนึ่งให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

11. ส่วนหมวด 2 การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและผู้ประกอบการในการป้องกันการทุจริต ได้แก่

มาตรา 16 เพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ให้หน่วยงานของรัฐจัดให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการสังเกตการณ์ขั้นตอนหนึ่งขั้นตอนใดของการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานของรัฐ

ตามที่กำหนดไว้ในหมวดนี้ มาตรา 17 ในการดำเนินการตามมาตรา 16 คณะกรรมการความร่วมมือป้องกันการทุจริต อาจกำหนดให้มีการจัดทำข้อตกลงคุณธรรมตามโครงการความร่วมมือป้องกันการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ตามมาตรา 18 ก็ได้ ทั้งนี้ การจัดซื้อจัดจ้างที่ต้องจัดทำข้อตกลงคุณธรรมดังกล่าวให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการความร่วมมือป้องกันการทุจริต ประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา โดยอย่างน้อยให้คำนึงถึงวงเงินของการจัดซื้อจัดจ้าง มาตรการป้องกันการทุจริต การจัดซื้อจัดจ้างที่มีความเสี่ยงต่อการทุจริต และความคล่องตัวในการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐเพื่อประกอบการพิจารณาด้วย

คณะกรรมการความร่วมมือป้องกันการทุจริต อาจกำหนดวิธีการนอกเหนือจากวรรคหนึ่งเพื่ออำนวยความสะดวกให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐก็ได้ ทั้งนี้ ตามที่คณะกรรมการความร่วมมือป้องกันการทุจริต ประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา มาตรา 18 ข้อตกลงคุณธรรมตามโครงการความร่วมมือป้องกันการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ให้จัดทำเป็นข้อตกลงร่วมกันระหว่างหน่วยงานของรัฐเจ้าของโครงการและผู้ประกอบการที่จะเข้ายื่นข้อเสนอ โดยฝ่ายหน่วยงานของรัฐเจ้าของโครงการและฝ่ายผู้ประกอบการที่จะเข้ายื่นข้อเสนอต้องตกลงกันว่าจะไม่กระทำการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้าง และให้มีผู้สังเกตการณ์ซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญ หรือประสบการณ์ ที่จำเป็นต่อโครงการจัดซื้อจัดจ้างนั้น ๆ เข้าร่วมสังเกตการณ์ในการจัดซื้อจัดจ้างตั้งแต่ขั้นตอนการจัดทำร่างขอบเขตของงานหรือรายละเอียดของพัสดุที่จะทำการจัดซื้อจัดจ้างและร่างเอกสาร เชิญชวนจนถึงขั้นตอนสิ้นสุดโครงการ โดยผู้สังเกตการณ์ต้องมีความเป็นกลางและไม่เป็นผู้มีส่วนได้เสียในโครงการการจัดซื้อจัดจ้างนั้น แล้วให้รายงานความเห็นพร้อมข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการความร่วมมือป้องกันการทุจริตทราบด้วย

แนวทางและวิธีการในการดำเนินงานโครงการ แบบของข้อตกลงคุณธรรม การคัดเลือกผู้สังเกตการณ์ และการจัดทำรายงานตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการความร่วมมือป้องกันการทุจริต ประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา 19 ผู้ประกอบการที่อยู่ในประเภทหรือมีวงเงินในการจัดซื้อจัดจ้างตามที่คณะกรรมการความร่วมมือป้องกันการทุจริต ประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา หากประสงค์จะเข้ายื่นข้อเสนอกับหน่วยงานของรัฐในการจัดซื้อจัดจ้างตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องจัดให้มีนโยบายในการป้องกันการทุจริต และมีแนวทางป้องกันการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างที่เหมาะสม

มาตรฐานขั้นต่ำของนโยบายและแนวทางป้องกันการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างที่ผู้ประกอบการต้องจัดให้มีตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการความร่วมมือป้องกันการทุจริต ประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

อย่างไรก็ตาม รอบด้านงานสภาฉบับนี้ขอนำเสนอสรุปประเด็นความแตกต่างของ 1) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม 2) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2549 3) ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการจัดหาพัสดุด้วยวิธีการตลาดอิเล็กทรอนิกส์ (e–mark) และด้วยวิธีประกวดราคาอิเล็กทรอนิกส์ (e–bidding) ลงวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2558 และ 4) พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ทั้งนี้ เพื่อสามารถแสดงพัฒนาการของกฎหมายเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง และการบริหารพัสดุของหน่วยงานของรัฐ ดังตารางเปรียบเทียบต่อไปนี้

ตารางแสดงสาระสำคัญที่แตกต่างของพระราชบัญญัติฯ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ประเด็น	ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม	ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2549	ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการจัดหาพัสดุด้วยวิธีการตลาดอิเล็กทรอนิกส์ (e-mark) และด้วยวิธีประกวดราคาอิเล็กทรอนิกส์ (e-bidding) (ลงวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2558)	พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560
1. การบังคับใช้	ใช้บังคับแก่ส่วนราชการซึ่งดำเนินการ เกี่ยวกับการพัสดุโดยใช้เงินงบประมาณ เงินกู้ และเงินช่วยเหลือ (ข้อ 6)	ใช้บังคับแก่ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน และหน่วยงานอื่นของรัฐที่อยู่ในสังกัดการบังคับบัญชาหรือการกำกับดูแลของฝ่ายบริหาร (ข้อ 4)	เช่นเดียวกับระเบียบฯ พ.ศ. 2535	“หน่วยงานของรัฐ” ได้แก่ ราชการ ส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ องค์การมหาชน องค์กรอิสระ องค์กรตามรัฐธรรมนูญ หน่วยธุรการของศาล มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ หน่วยงานสังกัดรัฐสภา หรือในกำกับของรัฐสภา หน่วยงานอิสระของรัฐ และหน่วยงานอื่นที่กำหนดในกฎกระทรวง (มาตรา 5)
2. หลักการจัดซื้อจัดจ้าง	เปิดเผย โปร่งใส และเปิดโอกาสให้มีการ แข่งขันกันอย่างเป็นธรรม (ตามระเบียบฯ 2535 ข้อ 15 ทวิ)	เปิดเผย โปร่งใส และเปิดโอกาสแข่งกัน อย่างเป็นธรรม (ตามระเบียบฯ 2535 ข้อ 15 ทวิ)	โปร่งใส ตรวจสอบได้ ลดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง และมีมาตรฐานเดียวกัน	- คุ้มค่า - โปร่งใส (ต้องกระทำโดยเปิดเผย และเปิดโอกาสให้มีการแข่งขัน อย่างเป็นธรรม) - ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล - ตรวจสอบได้ (มาตรา 8)
3. การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน	ไม่มี	องค์ประกอบของคณะกรรมการประกวดราคาตามโครงการ ให้มี กรรมการซึ่งเป็นบุคคลที่มิได้เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำอย่างน้อยหนึ่งคน (ข้อ 8 (3)	หน่วยงานเสนอโครงการเข้าร่วมจัดทำข้อตกลงคุณธรรม	การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน และผู้ประกอบการในการป้องกันการทุจริต โดยอาจกำหนดให้มีการ จัดทำข้อตกลงคุณธรรม (หมวด 2 : มาตรา 16-19)
4. การอุทธรณ์	ไม่มี	ไม่มี	กรณีผู้เสนอราคาที่ไม่ผ่านการพิจารณาให้เป็นผู้ชนะการเสนอราคาภายหลังประกาศผลการเสนอราคา ขั้นตอนการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองให้ส่วนราชการถือปฏิบัติตามนัยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติ	หมวด 14 การอุทธรณ์ ผู้ยื่นข้อเสนอมีสิทธิอุทธรณ์เกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุ ในกรณีเห็นว่าหน่วยงานรัฐไม่ได้ปฏิบัติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติ หรือเป็นเหตุให้ตนไม่ได้รับ

(ต่อ)

ประเด็น	ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม	ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2549	ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการจัดหาพัสดุด้วยวิธีการตลาดอิเล็กทรอนิกส์ (e–mark) และด้วยวิธีประกวดราคาอิเล็กทรอนิกส์ (e–bidding) (ลงวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2558)	พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560
			ราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 (ตามหนังสือ กค (กวพ) 0421.3/ว423 ลงวันที่ 29 ต.ค. 58)	ประกาศผลเป็นผู้ชนะหรือไม่ได้รับการคัดเลือกเป็นคู่สัญญา โดยการวินิจฉัยของคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด (มาตรา 114–119)
5. บทกำหนดโทษ	หมวดที่ 1 ส่วนที่ 3 บทกำหนดโทษ ดำเนินการรับโทษทางวินัย และไม่เป็นเหตุหลุดพ้นจากความรับผิดทางแพ่งและอาญา	เช่นเดียวกับระเบียบฯ พ.ศ. 2535	เช่นเดียวกับระเบียบฯ พ.ศ. 2535	หมวด 15 บทกำหนดโทษ ผู้ใดเป็นเจ้าหน้าที่ หรือเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างหรือการบริหารพัสดุปฏิบัติ หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือโดยทุจริต ต้องระวางโทษจำคุก ตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ทั้งนี้ รวมถึงผู้ใช้และผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดด้วย (มาตรา 120-121)

ส่วนการสัมมนาครั้งที่ 2 สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรมีกำหนดให้มีการจัดโครงการสัมมนาหลักสูตรเรื่อง “พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 และกฎหมายลำดับรอง” ในวันพฤหัสบดีที่ 21 ธันวาคม พ.ศ. 2560 ณ โรงแรมกานต์มณี พาเลซ กรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นการเพิ่มพูนองค์ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสาระสำคัญของกฎหมายฉบับดังกล่าว รวมถึงกฎหมายลำดับรองอื่น ๆ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานได้ถูกต้องของบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างและพัสดุได้มีความรู้ความเข้าใจเพื่อให้การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐมีประสิทธิภาพและเป็นมาตรฐานเดียวกันในการสนับสนุนงานด้านนิติบัญญัติและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์การ อันจะนำไปสู่ความสำเร็จของงานได้อย่างถูกต้องรวดเร็ว มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างแท้จริง ซึ่งต่อไปคอลัมน์รอบด้านงานสภาจะได้นำเสนอสรุปประเด็นสำคัญในโครงการสัมมนาหลักสูตรเรื่องดังกล่าวในโอกาสต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กลุ่มงานพัฒนาและฝึกอบรม สำนักพัฒนาบุคลากร. (15 มิถุนายน 2560). **เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมโครงการสัมมนา "เรื่อง การเสริมสร้างความรู้เพื่อป้องกันการกระทำผิดวินัยให้แก่ข้าราชการของส่วนราชการสังกัดรัฐสภา"** [บันทึกข้อความ]. (ที่ สผ0004.03/ว102).

———. (16 พฤศจิกายน 2560). **เรื่อง โครงการสัมมนาหลักสูตร "พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 และกฎหมายลำดับรอง"** [บันทึกข้อความ]. (ที่ สผ0004.03/ว227).

คณะอนุกรรมการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินการด้านคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2560). **สาระสำคัญของพระราชบัญญัติจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560.** สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

บัณฑิต นิจถาวร. (31 สิงหาคม 2558). **พ.ร.บ.จัดซื้อจัดจ้างและการป้องกันการคอร์รัปชัน.** สืบค้น 20 พฤศจิกายน 2560 จาก http://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/635438

หลักการ–เหตุผลร่าง พ.ร.บ.จัดซื้อจัดจ้างฯ. (6 กรกฎาคม 2559). สืบค้น 9 พฤศจิกายน 2560 จาก http://www.ryt9.com/s/tpd/2458043

สรุปประเด็นความแตกต่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2549 ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการจัดหาพัสดุด้วยวิธีการตลาดอิเล็กทรอนิกส์ (e–mark) และด้วยวิธีประกวดราคาอิเล็กทรอนิกส์ (e–bidding) ลงวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2558 และพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560. (2560). สืบค้น 14 พฤศจิกายน 2560 จาก www.krabihighway.com/images/pdf/srup1_60pdf.

อานันท์ เกียรติสารพิภพ. (2560). **พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560. บทความวิชาการ Hot Issue,** มีนาคม 2560, 1, 6.

อ่านที่นี่! พ.ร.บ.จัดซื้อจัดจ้างใหม่ เริ่มใช้พรุ่งนี้. (23 สิงหาคม 2560). สืบค้น 9 พฤศจิกายน 2560 จาก www.kruupdate.com/news/newid-3378.html

ภาพอ้างอิง

พ.ร.บ.จัดซื้อจัดจ้างใหม่. สืบค้น 27 พฤศจิกายน 2560 จาก http://www.okmd.or.th/news/organization/735/

บทความวิจัย

ทางเลือกและทางรอดของข้าวไทย

เรียบเรียงโดย สิฐสร กระแสร์สุนทร

ภาพจาก: http://www.sandeerice.com/th/knowledge/1

ข้าวจัดเป็นผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญของอาเซียน โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ผลิตหลักรายใหญ่ของโลก CLMVT (กัมพูชา ลาว เมียนมา เวียดนามและไทย) สำหรับประเทศไทยเรานั้นข้าวถือเป็นสินค้าเกษตรที่มีความสำคัญ กล่าวคือ เมื่อปี 2559 ประเทศไทยมีพื้นที่เพาะปลูกข้าวนาปีและนาปรังโดยรวมประมาณ 68 ล้านไร่ มีผลผลิตรวม 31 ล้านตัน อีกทั้งข้าวยังจัดเป็นอาหารหลักที่ใช้ในการบริโภคทั้งภายในประเทศและเพื่อการส่งออก ซึ่งสร้างรายได้หลักให้กับชาวนาไทย แต่จากสถานการณ์การค้าระหว่างภูมิภาคที่มีความรุนแรงมากขึ้นประกอบกับประเทศคู่แข่งที่มีต้นทุนการผลิตข้าวที่ต่ำกว่าไทย โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่มอาเซียนที่เริ่มเข้ามาแย่งส่วนแบ่งทางการตลาดของข้าวไทยในสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นทุกปี และราคาข้าวไทยยังมีแนวโน้มที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องอันเนื่องมาจากต้นทุนการผลิตที่สูง อาทิ ค่าแรง การปรับขึ้นของราคาปุ๋ยและราคายาปราบศัตรูพืช ซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลให้ราคาข้าวไทยเพิ่มสูงขึ้นเมื่อเทียบกับราคาข้าวของประเทศผู้ส่งออกในกลุ่มประเทศอาเซียนด้วยกัน บทความวิจัยฉบับนี้จึงขอนำเสนอ เรื่อง ทางเลือกและทางรอดของข้าวไทย โดยมีเนื้อหาประกอบด้วย ผลการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อราคาและการส่งออกข้าว และผลการศึกษาเพื่อการเพิ่มมูลค่าข้าวไทย สรุปสาระสำคัญผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ ดังนี้

ผลการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อราคาและการส่งออกข้าว

อรรถพงษ์ ลลิตาศรม และสุดา ปีตะวรรณ (2555) ทำการศึกษา เรื่อง “การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อปริมาณการส่งออกข้าวของประเทศไทย” เพื่อวิเคราะห์ปริมาณการส่งออกข้าวของไทยว่ามีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยต่าง ๆ อย่างไร ผลการศึกษาพบว่า ราคาข้าวส่งออกของประเทศ

ไทยกับราคาน้ำมันและอัตราดอกเบี้ยมีความสัมพันธ์และส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของปริมาณการส่งออกข้าวของประเทศไทยเท่ากับ 57.11% และ 43.75%

พิมพการนต์ พุทธศิริ (2558) ทำการศึกษา เรื่อง "ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อราคาข้าวเปลือกหอมมะลิในประเทศไทย" เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างราคาข้าวเปลือกหอมมะลิกับปัจจัยต่าง ๆ ผลการศึกษา พบว่า ดัชนีราคาผู้บริโภค ปริมาณการส่งออกข้าว และปริมาณผลผลิตข้าวมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับราคาข้าวเปลือกหอมมะลิไทย ส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ อัตราการแลกเปลี่ยนเงิน อัตราดอกเบี้ย และปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับราคาข้าวเปลือกหอมมะลิในทิศทางตรงข้าม

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2559) ทำการศึกษา เรื่อง "การศึกษาผลกระทบของราคาส่งออกข้าวไทยและประเทศคู่แข่งที่มีต่อความต้องการนำเข้าข้าวจากไทย" เพื่อศึกษาความยืดหยุ่นของอุปสงค์การนำเข้าสินค้าข้าวของไทยต่อราคาส่งออกของไทยและราคาส่งออกของประเทศคู่แข่งในตลาดค้าข้าวที่สำคัญ ๆ ของโลก ได้แก่ ตลาดภูมิภาคแอฟริกา ตลาดไนจีเรีย ตลาดเบนิน ตลาดแอฟริกาใต้ และตลาดจีน พบว่า ราคาส่งออกข้าวไทยมีผลต่อความต้องการนำเข้าข้าวจากไทย โดยหากราคาส่งออกข้าวไทยในตลาดเพิ่มขึ้นจะทำให้ความต้องการนำเข้าข้าวจากไทยลดลง และหากราคาส่งออกข้าวของประเทศคู่แข่งเพิ่มขึ้น จะทำให้ความต้องการนำเข้าข้าวจากไทยเพิ่มขึ้น อีกทั้งหากรายจ่ายในการนำเข้าข้าวของภูมิภาค/ประเทศผู้นำเข้าเพิ่มขึ้น ความต้องการนำเข้าข้าวจากไทยจะเพิ่มขึ้นตามไปด้วย โดยเฉพาะตลาดไนจีเรีย ตลาดเบนิน และตลาดแอฟริกาใต้ ด้วยเหตุดังกล่าวผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแต่ละตลาดข้าวที่สำคัญของไทย ดังนี้ ตลาดภูมิภาคแอฟริกา ไทยควรให้ความสำคัญกับมาตรการด้านราคา รวมทั้งรักษาตลาดเดิมควบคู่ไปกับการเปิดตลาดใหม่ในภูมิภาคเพื่อเป็นการกระจายความเสี่ยงกรณีเศรษฐกิจภูมิภาคชะลอตัว สำหรับตลาดจีน ไทยควรให้ความสำคัญกับมาตรการด้านคุณภาพ โดยเน้นการส่งออกข้าวคุณภาพดี (ข้าวพรีเมียม) ส่วนในตลาดสหรัฐอเมริกา ไทยควรเร่งสร้างความรับรู้ในข้อแตกต่างระหว่างข้าวไทยกับข้าวจากประเทศผู้ส่งออกรายอื่นตลอดจนสนับสนุนการแข่งขันด้านราคากับประเทศคู่แข่ง

เมื่อพิจารณาผลการศึกษาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อราคาและการส่งออกข้าวไทยประกอบด้วย ราคาน้ำมัน อัตราดอกเบี้ย ดัชนีราคาผู้บริโภค ปริมาณผลผลิตข้าว ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ อัตราการแลกเปลี่ยนเงิน อัตราดอกเบี้ย ปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจ รวมถึงรายจ่ายในการนำเข้าข้าวของภูมิภาค/ประเทศผู้นำเข้า ปัจจัยดังกล่าวเป็นปัจจัยทั้งที่สามารถจัดการได้และไม่สามารถจัดการได้ ซึ่งผลการวิจัยได้มีข้อเสนอแนะในส่วนที่เกี่ยวข้องไว้หลายประการ อาทิ 1) ผู้ส่งออกจะทำการผลิตสินค้าเพื่อเน้นคุณภาพของข้าวเป็นหลัก 2) ประเทศไทยควรจะวางกลยุทธ์ในเรื่องการสร้างความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ 3) การกำหนดแนวทางด้านการผลิตและการตลาด เพื่อส่งเสริมศักยภาพการแข่งขันในตลาดโลกผลิตข้าวได้ตรงกับความต้องการของประเทศผู้นำเข้า สอดคล้องกับนโยบายที่ใช้การตลาดนำการผลิต อย่างไรก็ตาม การศึกษาวิจัยเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับข้าวไทยน่าจะเป็นอีกทางเลือกทางรอดหนึ่งที่จะทำให้ข้าวไทยสามารถแข่งขันกับประเทศเพื่อนบ้านในเวทีตลาดโลกได้ ยิ่งในยุคที่ไทยเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียนเช่นปัจจุบัน ซึ่งกำหนดให้ประเทศสมาชิกต่าง ๆ ต้องลดระดับการกีดกันทางการค้าและสร้างความร่วมมือระหว่างกันให้มากขึ้น หากเราจะมุ่งแข่งขันกันแต่ในเรื่องของราคาเช่นในอดีตที่ผ่านมา อาจนำมาซึ่งปัญหาในระยะยาวได้ เนื่องจากข้าวไทยมีต้นทุนการผลิตที่สูงกว่าและได้ผลผลิตต่ำกว่าประเทศเพื่อนบ้าน ขณะที่ข้าวของไทยมีคุณภาพดีกว่าของประเทศอื่น แต่ประสิทธิภาพและผลิตภาพ (Productivity) ในการแปรรูปอาหารของประเทศไทยยังอยู่

ในระดับที่ไม่สูงนัก และหน่วยงานภาครัฐยังไม่สามารถบูรณาการความร่วมมือเพื่อพัฒนาห่วงโซ่อุปทานตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้จะส่งผลให้ภาคเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปของประเทศไทยเสียเปรียบในการแข่งขันกับต่างประเทศ ฉะนั้น เพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับข้าวไทย จึงได้ประมวลข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาวิจัยบางส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มมูลค่าข้าวไทย

ผลการศึกษาเกี่ยวกับการเพิ่มมูลค่าข้าวไทย

เกศรินทร์ เพ็ชรรัตน์ และคณะ (2556) ทำการศึกษา เรื่อง "การประยุกต์ใช้ข้าวกล้องงอกในผลิตภัณฑ์ขนมหวาน" เพื่อพัฒนาสูตรและกรรมวิธีในการผลิตขนมหวานจำนวน 3 ชนิด คือ บัวลอยข้าวกล้องงอกแช่แข็ง เต้าฮวยข้าวกล้องงอก และลอดช่องข้าวกล้องงอก โดยผลการวิจัยพบว่า ข้าวกล้องงอกสามารถนำมาแปรรูปเป็นขนมหวานทั้ง 3 ชนิดได้เป็นอย่างดี โดยผู้ทดสอบมีความชื่นชอบในรสชาติของขนมหวานดังกล่าวเป็นอย่างดี รวมทั้งสามารถพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์แช่แข็งเพื่อเก็บรักษาได้ยาวนานยิ่งขึ้น ดังนี้ บัวลอยข้าวกล้องงอกแช่แข็ง สามารถเก็บรักษาได้ 4 เดือน เต้าฮวยข้าวกล้องงอก เก็บรักษาได้ 1 เดือน และลอดช่องข้าวกล้องงอก เก็บรักษาได้ 2 สัปดาห์

วารุณี วารัญญานนท์ และคณะ (2556) ทำการศึกษา เรื่อง "ผลิตภัณฑ์อาหารเส้นจากข้าวพร้อมบริโภคในบรรจุภัณฑ์อ่อนตัวเพื่อการส่งออก" เพื่อทดลองการแปรรูปข้าวให้เป็นผลิตภัณฑ์อื่น เช่น ก๋วยเตี๋ยว และเส้นหมี่อบแห้ง พร้อมพัฒนาบรรจุภัณฑ์ โดยผู้วิจัยได้พัฒนาบรรจุภัณฑ์ชนิดอ่อนตัว (retort pouch) ซึ่งเป็นบรรจุภัณฑ์ที่ค่อนข้างใหม่ในเมืองไทย แต่ได้รับความนิยมอย่างมากในประเทศญี่ปุ่น ประกอบด้วยวัสดุ เช่น พลาสติก อลูมิเนียม วัสดุเชื่อมประสาน ตั้งแต่ 4 ชั้นขึ้นไป มีน้ำหนักเบา ใช้สำหรับบรรจุอาหาร สามารถทนความร้อน และความดันในระหว่างการฆ่าเชื้อได้เป็นอย่างดี ภาชนะบรรจุสามารถเปิดรับประทานได้ง่าย โดยอุ่นด้วยไมโครเวฟ หรือจุ่มบรรจุภัณฑ์ในน้ำเดือดนาน 3–5 นาที ผลิตภัณฑ์อาหารใน retort pouch สามารถเก็บรักษาได้นานตั้งแต่ 6 เดือน–2 ปี ที่อุณหภูมิห้อง

จุฑามาศ ถิระสาโรช และเฉลิมพล ถนอมวงศ์ (2558) ทำการศึกษา เรื่อง "การผลิตเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพจากข้าวหอมนิล" เพื่อพัฒนาสูตรและกรรมวิธีในการผลิตเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพจากข้าวหอมนิล โดยการวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้สูตรในการผลิตเครื่องดื่มที่เหมาะสม รวมทั้งจากการศึกษาวิจัยยังพัฒนาให้ผลิตภัณฑ์สามารถเก็บรักษาที่อุณหภูมิ 4–6 องศาเซลเซียส ได้นาน 15 วัน ทั้งนี้ผู้ทดสอบชิมให้การยอมรับในรสชาติของเครื่องดื่มดังกล่าวเป็นอย่างดี และจากการศึกษาเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพจากข้าวหอมนิลมีคุณสมบัติช่วยลดการอักเสบของเนื้อเยื่อ ลดไขมันอุดตันในเส้นเลือดที่หัวใจและสมอง บรรเทาโรคเบาหวาน ช่วยบำรุงสายตา และยังยับยั้งการเจริญเติบโตของเซลล์มะเร็ง เป็นต้น

เนตรชนก คงทน และคณะ (2558) ทำการศึกษา เรื่อง "การสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ชุมชนประเภทข้าวหอมมะลิผ่านการสื่อสารการตลาดสู่ตลาดอาเซียน" เพื่อหาแนวทางในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ข้าวในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา โดยมุ่งเน้นการสร้างผลิตภัณฑ์ข้าวแปรรูปที่มีคุณประโยชน์สูงและตรงกับความต้องการของผู้บริโภค ประกอบด้วย 1) ข้าววิตามินแช่แข็ง (Frozen Vitamin Rice) มีโฟเลตสูง ช่วยบำรุงสมอง ตับ และระบบประสาท 2) โจ๊กข้าววิตามิน (Smart Rice Porridge) ช่วยป้องกันโรคเหน็บชา บำรุงสมอง สายตา และระบบประสาท และ 3) แป้งทดแทนจากข้าววิตามิน (Healthy Rice Flour) ช่วยลดระดับไขมัน ควบคุมน้ำหนัก และระบบขับถ่าย โดยคณะผู้วิจัยได้นำเสนอให้มีช่องทางการจัดจำหน่ายที่

หลากหลายเพื่อให้ผู้บริโภคสามารถซื้อได้สะดวกผ่านช่องทางการสื่อสารการตลาดที่หลากหลาย โดยเฉพาะช่องทางสื่อออนไลน์ เช่น เฟสบุ๊ค อินสตราแกรม และมีบรรจุภัณฑ์ที่สวยงาม เป็นต้น

นอกจากตัวอย่างการแปรรูปข้าวไปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ รวมถึงการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์จากข้าวดังงานวิจัยข้างต้น ซึ่งจะช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับข้าวและแก้ปัญหาราคาข้าวที่ตกต่ำ รวมถึงปัญหาการแข่งขันการส่งออกจากประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่มอาเซียนด้วยกันเองได้แล้ว ยังสามารถนำแนวคิดเกี่ยวกับการแปรรูปข้าวไทยต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการวิจัยและพัฒนากับผลผลิตทางการเกษตรชนิดอื่นได้ด้วย โดยในส่วนของภาครัฐเองควรเร่งขับเคลื่อนโครงการความร่วมมือแบบไตรภาคี เป็นการมุ่งส่งเสริมให้เกษตรกรผู้ผลิตข้าวและสินค้าเกษตรในรูปแบบเกษตรพันธสัญญา (Contract Farming) โดยผลักดันให้เกษตรกรกับภาคเอกชนร่วมลงนามทำสัญญาซื้อขายผลผลิตล่วงหน้าแบบประกันราคารับซื้อขั้นต่ำ ทำให้เกษตรกรไม่ต้องหาตลาดเอง จึงเป็นช่องทางที่ช่วยลดอัตราเสี่ยงด้านการตลาดและช่วยลดปัญหาสินค้าราคาตกต่ำได้ดีมากอีกทางหนึ่ง นอกจากนี้ภาครัฐอาจกำหนดทิศทางการพัฒนาโครงการความร่วมมือไตรภาคีโดยมุ่งส่งเสริมให้เกษตรกรพึ่งพาตนเอง โดยเริ่มจากการปรับเปลี่ยนวิธีคิดและปรับปรุงเทคนิคบริหารจัดการแบบผสมผสานตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เน้นให้จัดกระบวนการผลิตที่ช่วยลดต้นทุน พร้อมส่งเสริมการพึ่งพาตลาด โดยเฉพาะกลุ่มที่ผลิตเพื่อการจำหน่ายได้ใช้รูปแบบการตลาดนำการผลิต เน้นให้สมาชิกผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน และตรงตามความต้องการของตลาด ทั้งยังสนับสนุนให้มีการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า และพัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้มีคุณภาพ มีการพัฒนาธุรกิจรวบรวมผลผลิต และมีการเชื่อมโยงเครือข่ายการผลิตและการตลาดด้วย เหล่านี้จัดเป็นทางเลือกและทางรอดที่สำคัญของข้าวไทย

เอกสารอ้างอิง

เกศรินทร์ เพ็ชรรัตน์ และคณะ. (2556). **การประยุกต์ใช้ข้าวกล้องงอกในผลิตภัณฑ์ขนมหวาน.** สืบค้น 8 พฤศจิกายน 2560 จาก https://repository.rmutp.ac.th/bitstream/handle/123456789/939/HEC-54-24.pdf?sequence=1.

จุฑามาศ ถิระสาโรช และเฉลิมพล ถนอมวงค์. (2558). **การผลิตเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพจากข้าวหอมนิล.** สืบค้น 8 พฤศจิกายน 2560 จาก http://scijournal.kku.ac.th/files/Vol_43_No_3_P_395-402.pdf.

เนตรชนก คงทน และคณะ. (2558). **การสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ชุมชนประเภทข้าวหอมมะลิผ่านการสื่อสารการตลาดสู่ตลาดอาเซียน.** นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

พิมพการนต์ พุทธศิริ. (2558). **ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อราคาข้าวเปลือกหอมมะลิในประเทศไทย**. (รายงานการค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, บัณฑิตวิทยาลัย, บริหารธุรกิจ.

วารุณี วารัญญานนท์ และคณะ. (2556). **ผลิตภัณฑ์อาหารเส้นจากข้าวพร้อมบริโภคในบรรจุภัณฑ์อ่อนตัวเพื่อการส่งออก**. สืบค้น 8 พฤศจิกายน 2560 จาก http://www.rdi.ku.ac.th/Techno_ku60/res-37/index37.html.

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. **แก้ปัญหาสินค้าเกษตรล้นตลาด–ราคาตกต่ำด้วยความร่วมมือไตรภาคี.** สืบค้น 8 พฤศจิกายน 2560 จาก http://www.acfs.go.th/read_news.php?id=4298&ntype=09.

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. **สถิติการเกษตรของประเทศไทย ปี 2559.** สืบค้น 9 พฤศจิกายน 2560 จาก http://www.oae.go.th/download/download_journal/2560/yearbook59.pdf.

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (กันยายน 2559). **การศึกษาผลกระทบของราคาส่งออกข้าวไทยและประเทศคู่แข่งที่มีต่อความต้องการนำเข้าข้าวจากไทย.** กรุงเทพ : สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

อรรถพงษ์ ลลิตาศรม และสุดา ปีตะวรรณ. (2555). **การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อปริมาณการส่งออกข้าวของประเทศไทย**. สืบค้น 9 พฤศจิกายน 2560 จาก http://eprints.utcc.ac.th/1894/3/1894summary.pdf.

ภาพอ้างอิง

ข้าว. สืบค้น 8 พฤศจิกายน 2560 จาก http://www.sandeerice.com/th/knowledge/1.

งานวิจัยและพัฒนา

การพัฒนาระบบติดตามสถานการณ์ภาคอสังหาริมทรัพย์ไทย

วิจัยโดย พงศ์ระพีพร อาภากร และคณะ

เรียบเรียงโดย ฐากูร จุลินทร

ภาพอสังหาริมทรัพย์ไทยจาก https://thinkofliving.com/wp-content/uploads/2017/01/77th-floor-City-View.jpg

การถือครองอสังหาริมทรัพย์นอกจากจะเพื่อเป็นที่อยู่อาศัยแล้วถือเป็นการลงทุนประเภทหนึ่งที่สามารถช่วยให้เกิดรายได้ที่สม่ำเสมอในอนาคต (รายได้จากการให้เช่า) และรายได้จากการขายคืนอสังหาริมทรัพย์ในอนาคต การถือครองอสังหาริมทรัพย์เพื่อการลงทุนจึงอาจทำให้เกิดการเก็งกำไร ส่งผลให้การปรับเปลี่ยนของราคาอสังหาริมทรัพย์ไม่ได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยพื้นฐานของอสังหาริมทรัพย์ดังกล่าว และมีความผันผวนสูงจนอาจส่งผลให้เกิดภาวะวิกฤตการณ์ภาคอสังหาริมทรัพย์อย่างเช่นในอดีตที่ผ่านมา ประเทศไทยได้ประสบปัญหาภาวะฟองสบู่ในภาคอสังหาริมทรัพย์ในช่วงวิกฤตการณ์เศรษฐกิจไทยใน พ.ศ. 2540 โดยหนึ่งในสาเหตุสำคัญ คือ การเก็งกำไรในภาคอสังหาริมทรัพย์ประกอบกับสภาพคล่องจากกระแสเงินทุนเคลื่อนย้ายจากต่างประเทศที่ไหลเข้าสู่ระบบการเงินไทยอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ราคาอสังหาริมทรัพย์ปรับตัวสูงขึ้นอย่างรวดเร็วและไม่สอดคล้องกับราคาพื้นฐานที่ควรจะเป็น (Fundamental Price) จนส่งผลให้เกิดภาวะฟองสบู่ภาคอสังหาริมทรัพย์ตามมา ทำให้ภาครัฐดำเนินมาตรการเพื่อป้องกันการเกิดปัญหาดังกล่าว โดยได้มีการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลอสังหาริมทรัพย์ขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2547 เพื่อทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลอสังหาริมทรัพย์ที่จำเป็นต่อการติดตามสถานการณ์ในภาคอสังหาริมทรัพย์ และศูนย์ข้อมูลอสังหาริมทรัพย์ได้พัฒนาดัชนีราคาถ่วงน้ำหนักเพื่อใช้ในการเตือนภัยสัญญาณฟองสบู่ที่อาจเกิดขึ้นในตลาดอสังหาริมทรัพย์ แต่ดัชนีราคาถ่วงน้ำหนักดังกล่าวมีข้อจำกัดอย่างมากเนื่องจากอสังหาริมทรัพย์แต่ละประเภทมีคุณลักษณะที่

แตกต่างกัน การคำนวณดัชนีจากการถ่วงน้ำหนักเพียงอย่างเดียวจึงไม่สามารถสะท้อนการเปลี่ยนแปลงของราคาได้อย่างแท้จริง

ในช่วงเวลาระหว่าง พ.ศ. 2557–2558 ตลาดอสังหาริมทรัพย์มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ราคาอาคารชุดและราคาที่ดินปรับสูงขึ้นประมาณร้อยละ 30 และร้อยละ 22 ตามลำดับ เมื่อตลาดที่อยู่อาศัยหรือปริมาณอุปทานขยายตัวรวดเร็วแต่ทว่าอุปสงค์มีปริมาณค่อนข้างจำกัด ขณะเดียวกันอัตราการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจไทยอยู่ที่ประมาณร้อยละ 3-4 เท่านั้น อีกทั้งหนี้ครัวเรือนเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง สถานการณ์ดังกล่าวนี้ให้เกิดความวิตกกังว่า อาจจะเกิดภาวะฟองสบู่ในตลาดอสังหาริมทรัพย์ขึ้นได้อีกครั้งหนึ่ง จึงมีความจำเป็นต่อการวิจัยเพื่อการพัฒนาระบบติดตามสถานการณ์ภาคอสังหาริมทรัพย์ของไทย โดยประกอบด้วยการติดตามการเคลื่อนไหวของข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับภาวะตลาดอสังหาริมทรัพย์และการพัฒนาระบบเตือนภัยล่วงหน้า (Early Warning Model) ที่มีประสิทธิภาพเพียงพอต่อการคาดการณ์สภาวะฟองสบู่ในภาคอสังหาริมทรัพย์ ไม่ว่าจะเป็นการติดตามการขยายตัวของตลาดอสังหาริมทรัพย์ว่า การขยายตัวนั้นเกิดจากความต้องการที่อยู่อาศัยอย่างแท้จริงหรือเป็นเพียงการเก็งกำไร เพื่อป้องกันผลกระทบทางลบที่เกิดขึ้นจากภาวะฟองสบู่ในภาคอสังหาริมทรัพย์ที่จะเกิดขึ้นต่อผู้ประกอบการ ผู้บริโภค สถาบันการเงิน และลุกลามจนส่งผลต่อภาคเศรษฐกิจจริงตามมาดังเช่นในอดีต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. วิเคราะห์ข้อมูลและแนวทางการติดตามและประเมินสภาวะตลาดอสังหาริมทรัพย์ไทยในปัจจุบัน ทั้งในด้านการเปลี่ยนแปลงของราคา การขยายตัวของตลาด และการขยายตัวของสินเชื่ออสังหาริมทรัพย์

2. เสนอแนะระบบการเตือนความเสี่ยงล่วงหน้าเพื่อใช้เฝ้าระวังความเสี่ยงภาวะฟองสบู่ในภาคอสังหาริมทรัพย์

3. เสนอแนะแนวทางการพัฒนาระบบการติดตามสภาวะตลาดอสังหาริมทรัพย์ไทย โดยรวมถึงแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดที่จำเป็นต่อการประเมินสภาวะตลาด อสังหาริมทรัพย์และความเสี่ยงภาวะฟองสบู่ภาคอสังหาริมทรัพย์

วิธีการศึกษาวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่ใช้วิธีการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ โดยระเบียบวิธีการวิจัย ดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูล ศึกษาและวิเคราะห์แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการเกิดวิกฤตการณ์ของภาคอสังหาริมทรัพย์ การศึกษาประสบการณ์วิกฤตการณ์ของภาคอสังหาริมทรัพย์ที่เคยเกิดขึ้นในอดีต ทั้งในส่วนของสาเหตุการเกิดวิกฤตการณ์ ระยะเวลาในการก่อตัวของภาวะฟองสบู่ภาคอสังหาริมทรัพย์ และผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อภาคอสังหาริมทรัพย์ ภาคการเงิน และสภาวะเศรษฐกิจในภาพรวม โดยการรวบรวมข้อมูลจากงานวิจัยในอดีตที่เกี่ยวข้อง

2. การศึกษา สรุปวิธีการคำนวณตัวชี้วัดศึกษาข้อได้เปรียบและข้อจำกัดของแต่ละตัวชี้วัด ดังที่ใช้อย่างแพร่หลายในการติดตามสถานการณ์ของภาคอสังหาริมทรัพย์ จากการรวบรวม งานวิจัยในอดีตที่เกี่ยวข้อง และการรวบรวมตัวชี้วัดด้านอสังหาริมทรัพย์ที่สำคัญของประเทศไทย จากฐานข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ตามแหล่งข้อมูลของหน่วยงานต่าง ๆ เช่น ศูนย์ข้อมูลอสังหาริมทรัพย์ ธนาคารแห่งประเทศไทย

กรมที่ดิน สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง สำนักงานเขตในกรุงเทพมหานคร เทศบาลและสำนักงานจังหวัดในเขตปริมณฑล เป็นต้น ให้อยู่แหล่งเดียวกันเพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาระบบติดตามและระบบเตือนภัยล่วงหน้าของภาคอสังหาริมทรัพย์ต่อไป

3. การพัฒนาระบบติดตามภาคอสังหาริมทรัพย์และการพัฒนาระบบเตือนภัยล่วงหน้าสำหรับภาคอสังหาริมทรัพย์ของไทย โดยการเชื่อมโยงฐานข้อมูลตัวชี้วัด ดังที่มีอยู่ข้างต้น และการสร้างแบบจำลองทางเศรษฐมิติ (Econometric Model) โดยวิธี PROBIT หรือ LOGIT และการคำนวณดัชนีรวม (Composite Index) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดวิกฤตการณ์ของภาคอสังหาริมทรัพย์ และพัฒนาระบบเตือนภัยล่วงหน้าสำหรับภาคอสังหาริมทรัพย์ของไทย และเสนอแนะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

ผลการวิจัย

1. ประเด็นสาเหตุของการเติบโตของภาคอสังหาริมทรัพย์ไทยเกินกว่าความต้องการซื้อ

ปัญหาเศรษฐกิจฟองสบู่ (bubble economy) ในภาคอสังหาริมทรัพย์ไทยที่มีการผลิตสินค้าเกินกว่าความต้องการซื้อจนกระทั่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อวิกฤตการณ์เศรษฐกิจใน พ.ศ. 2540 สำหรับสาเหตุสำคัญ คือ การเก็งกำไรในภาคอสังหาริมทรัพย์ทำให้ความต้องการซื้อเทียมในภาคธุรกิจนี้ประกอบกับสภาพคล่องจากกระแสเงินทุนเคลื่อนย้ายจากต่างประเทศที่ไหลเข้าสู่ระบบการเงินไทยอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ราคาอสังหาริมทรัพย์ปรับตัวสูงอย่างรวดเร็วเช่นกันและไม่สอดคล้องกับราคาที่ควรจะเป็น

2. ประเด็นตัวชี้วัดสถานการณ์ของภาคอสังหาริมทรัพย์

ตัวชี้วัดสำหรับการติดตามสถานการณ์และการพัฒนาระบบเตือนภัยล่วงหน้าของภาคอสังหาริมทรัพย์ มีดังนี้

2.1 ดัชนีราคาแบบ Hedonic ซึ่งพัฒนาโดยธนาคารแห่งประเทศไทย ทั้งนี้ดัชนีราคาแบบ Hedonic มีความเหมาะสมที่จะใช้ในการติดตามสถานการณ์ภาคอสังหาริมทรัพย์มากที่สุดเนื่องจากมีการเผยแพร่เป็นรายเดือนและวิธีการคำนวณดัชนีที่คำนึงถึงคุณลักษณะที่แตกต่างกันของอสังหาริมทรัพย์ โดยอาจแบ่งเป็น ก) คุณลักษณะทางกายภาพ (Structural Characteristics) คือ การพิจารณาถึงรูปร่างลักษณะความสวยงามภายนอก จำนวนห้องนอนหรือพื้นที่ใช้สอย จำนวนชั้นของบ้าน ถ้าเป็นอาคารชุดก็ให้พิจารณาถึงชั้นที่ตั้ง จำนวนชั้นทั้งหมด จำนวนลิฟต์ และอายุของตึก ข) คุณลักษณะทางภูมิศาสตร์ (Locational Characteristics) คือ การพิจารณาจากที่ตั้งจังหวัด ที่ตั้ง ความกว้างของถนน ระยะห่างจากแหล่งธุรกิจ ระยะห่างจากโรงเรียน ระยะห่างจากห้างสรรพสินค้า ระยะห่างจากทางขึ้นทางด่วนหรือระบบขนส่งมวลชน ค) คุณลักษณะทางสิ่งแวดล้อม (Neighborhood Characteristics) คือ การพิจารณาถึงพื้นที่ใกล้เคียงในส่วนของพื้นที่สีเขียว มลภาวะทางอากาศ มลภาวะทางเสียง ระบบการกำจัดขยะ ง) คุณลักษณะของผู้ซื้อ คือ การพิจารณาถึงคุณสมบัติของผู้ซื้อด้านอาชีพ อายุ รายได้ และ จ) คุณลักษณะด้านเวลาซึ่งหมายถึง เวลาการซื้อขาย

2.2 ตัวชี้วัดด้านอุปสงค์ อุปทาน อุปทานคงค้าง และอัตราการดูดซับ (Absorption Rate) ซึ่งตัวชี้วัดที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด คือ จำนวนหน่วยอสังหาริมทรัพย์ที่โอนกรรมสิทธิ์และจำนวนหน่วยอสังหาริมทรัพย์สร้างเสร็จที่จดทะเบียนแล้ว ตามลำดับ ซึ่งรวบรวมและเผยแพร่เป็นรายเดือนโดยศูนย์ข้อมูลอสังหาริมทรัพย์ เนื่องจากเป็นการนับอุปสงค์ที่เกิดขึ้นจริงจากการทำนิติกรรมสัญญา และการนับอุปทานที่

เกิดขึ้นจริงและมีการก่อสร้างแล้ว นอกจากนี้ส่วนต่างระหว่างอุปทานและอุปสงค์สามารถนำมาคำนวณอัตราดูดซึมเพื่อติดตามสภาพคล่องของตลาดอสังหาริมทรัพย์ได้ สำหรับรายละเอียดของอัตราดูดซับ มีดังนี้

อัตราการดูดซับ (ร้อยละ) = จำนวนหน่วยอสังหาริมทรัพย์ที่ขายได้เฉลี่ยต่อเดือน/จำนวนหน่วยอสังหาริมทรัพย์ที่สร้างเสร็จเหลือขายทั้งหมด

ทั้งนี้ อัตราการดูดซับที่สูงเกินไป หรือระยะเวลาดูดซับที่เร็วเกินไป (จำนวนเดือนหรือจำนวนปี) อาจเป็นสัญญาณของการเก็งกำไรในภาคอสังหาริมทรัพย์ได้ ในขณะเดียวกันอัตราการดูดซับที่ต่ำเกินไปหรือระยะเวลาดูดซับที่ช้าเกินไป (จำนวนเดือนหรือจำนวนปี) อาจเป็นสัญญาณว่า ภาคอสังหาริมทรัพย์กำลังอยู่ในสภาวะอุปทานล้นตลาดได้เช่นกัน อนึ่ง อัตราดูดซับเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญ แต่ยังไม่มีหน่วยงานใดจัดทำและเผยแพร่อย่างเป็นทางการ

2.3 ดัชนีความเชื่อมั่นของผู้ประกอบการธุรกิจพัฒนาที่อยู่อาศัย (Housing Developers Sentiment Index : HDSI) จัดทำโดยศูนย์ข้อมูลอสังหาริมทรัพย์ โดยใช้การสำรวจความเห็นเรื่องความเชื่อมั่นของจากผู้ประกอบการธุรกิจพัฒนาที่อยู่อาศัยเป็นดัชนีวัดความเชื่อมั่นของผู้ประกอบการ ซึ่งผู้ประกอบการจะตอบแบบสอบถามในแต่ละด้านของแบบสอบถาม โดยกรณีมีความเชื่อมั่นเพิ่มขึ้น ระดับคะแนนจะเท่ากับ 1 คะแนน หากมีความเชื่อมั่นคงที่ ระดับคะแนนจะเท่ากับ 0.5 คะแนน แต่ถ้ามีความเชื่อมั่นลดลง ระดับคะแนนจะเท่ากับ 0 คะแนน โดยคะแนนจากความคิดเห็นของผู้ประกอบการจะถูกนำมาใช้ในการคำนวณดัชนีและสามารถแปลค่าดัชนีได้ ดังนี้

ค่าดัชนีสูงกว่า 50 หมายถึง ความเชื่อมั่นของผู้ประกอบการอยู่ในระดับดี

ค่าดัชนีเท่ากับ 50 หมายถึง ความเชื่อมั่นของผู้ประกอบการอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าดัชนีต่ำกว่า 50 หมายถึง ความเชื่อมั่นของผู้ประกอบการอยู่ในระดับไม่ดี

2.4 สินเชื่อภาคอสังหาริมทรัพย์ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 สินเชื่อสำหรับผู้ประกอบการอสังหาริมทรัพย์ที่ต้องการพัฒนาโครงการอสังหาริมทรัพย์ (Pre–Finance) โดยเป็นสินเชื่อที่ก่อให้เกิดอุปทานในภาคอสังหาริมทรัพย์ และส่วนที่ 2 สินเชื่อสำหรับบุคคลที่ต้องการซื้ออสังหาริมทรัพย์เพื่อการอยู่อาศัย (Post–Finance)

ทั้งนี้ การขยายตัวของสินเชื่อสามารถใช้เป็นตัวชี้วัดการขยายตัวของภาคอสังหาริมทรัพย์ได้ ถ้าสินเชื่อ Pre–Finance และสินเชื่อ Post–Finance ขยายตัวรวดเร็วเกินไป อาจใช้เป็นสัญญาณในการเฝ้าระวังภาวะฟองสบู่ภาคอสังหาริมทรัพย์ได้เป็นอย่างดี และในกรณีที่อัตราการขยายตัวของสินเชื่อ Pre–Finance มีอัตรารวดเร็วกว่าอัตราการขยายตัวของสินเชื่อ Post–Finance แล้ว ก็จะเป็นสัญญาณชี้ให้เห็นว่า อาจจะเกิดภาวะอุปทานล้นตลาดได้

2.5 ตัวชี้วัดด้านเศรษฐกิจมหภาคที่ใช้ในการติดตามสถานการณ์ภาคอสังหาริมทรัพย์ได้แก่ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) ดัชนีราคาหลักทรัพย์ ดัชนีราคาผู้บริโภค อัตราแลกเปลี่ยน อุปทานเงิน อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมระหว่างธนาคาร อัตราส่วนเงินฝากต่อสินเชื่อ ดัชนีค่าจ้างแรงงาน อัตราเงินเฟ้อ ตัวอย่างเช่น การปรับตัวขึ้นของราคาอสังหาริมทรัพย์เป็นไปในอัตราที่สูงกว่าและรวดเร็วกว่าการเพิ่มขึ้นของอัตราเงินเฟ้อมากก็ถือเป็นสัญญาณเตือนได้ว่า ตลาดอสังหาริมทรัพย์กำลังเติบโตอย่างก้าวกระโดดและอาจนำไปสู่ภาวะวิกฤตการณ์ในภาคอสังหาริมทรัพย์

3. ประเด็นตัวส่งสัญญาณเตือนภัยความเสี่ยงของสภาวะเศรษฐกิจฟองสบู่

สำหรับตัวส่งสัญญาณเตือนภัยความเสี่ยงภาวะฟองสบู่ประกอบด้วยอัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจเฉลี่ยต่อไตรมาสในช่วง 4 ไตรมาสที่ผ่านมา อัตราผลตอบแทนในตลาดหลักทรัพย์ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมระหว่างธนาคาร อัตราการขยายตัวของปริมาณเงินในไตรมาสที่แล้ว อัตราการขยายตัวของสินเชื่อ อัตราส่วนสินเชื่ออสังหาริมทรัพย์ส่วนบุคคลต่อสินเชื่ออสังหาริมทรัพย์ทั้งหมด อัตราการขยายตัวของพื้นที่ได้รับอนุญาตก่อสร้างในเขตเทศบาล อัตราค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมต่อมูลค่าซื้อขายที่เปลี่ยนไปจากปีที่แล้ว และอัตราการขยายตัวของดัชนีราคาเฟอร์นิเจอร์ ทั้งนี้ อัตราการขยายตัวดังกล่าวข้างต้น บ่งบอกถึงแนวโน้มของสภาวะเศรษฐกิจฟองสบู่ที่จะแปรสภาพไปสู่สภาวะเศรษฐกิจฟองสบู่แตกหรือความล่มสลายทางเศรษฐกิจ ตัวอย่างเช่น ปริมาณเงินที่เพิ่มขึ้นจะทำให้อัตราดอกเบี้ยต่ำลงส่งผลให้ผู้ถือเงินส่วนหนึ่งได้ตระหนักว่าผลตอบแทนจากการฝากเงินกับสถาบันการเงินมีค่าน้อยลง จึงหันไปลงทุนในการเก็งกำไรในการซื้ออสังหาริมทรัพย์ด้วยเงินตนเองบางส่วนและกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินบางส่วนเนื่องจากมีอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำ ในท้ายที่สุดเกิดสภาวะอุปสงค์เทียมหรือความต้องการซื้ออสังหาริมทรัพย์เพื่อการเก็งกำไรมิใช่เพื่อการอยู่อาศัยจริง

4. ประเด็นตัวส่งสัญญาณเตือนความเสี่ยงของสภาวะเศรษฐกิจฟองสบู่แตกหรือความตกต่ำทางเศรษฐกิจ

สำหรับตัวส่งสัญญาณเตือนความเสี่ยงของสภาวะฟองสบู่แตกหรือความตกต่ำทางเศรษฐกิจได้แก่ อัตราการขยายตัวของอุปสงค์ภายในประเทศที่มีต่อผลผลิตของประเทศในปีที่แล้ว อัตราเร่งในการขยายตัวของดัชนีราคาตลาดหลักทรัพย์หรือภาวะฟองสบู่ในตลาดหลักทรัพย์ ส่วนต่างระหว่างอัตราดอกเบี้ยกู้ยืมระหว่างธนาคารกับอัตราดอกเบี้ยกู้ยืมระหว่างธนาคารของปีที่แล้ว อัตราการขยายตัวของสินเชื่อในไตรมาสที่แล้วเมื่อเทียบกับการให้สินเชื่อใน 5 ไตรมาสที่ผ่านมา

ข้อเสนอแนะ

1. หน่วยงานด้านอสังหาริมทรัพย์ควรพัฒนาฐานข้อมูลให้ครอบคลุมตัวชี้วัดที่จำเป็นสำหรับการติดตามสถานการณ์ภาคอสังหาริมทรัพย์ โดยรวบรวมตัวชี้วัดทั้งหมดให้อยู่ในแหล่งเดียวกันและสามารถเข้าถึงได้ง่าย และพัฒนาตัวชี้วัดภาคอสังหาริมทรัพย์อื่นที่จำเป็นเพิ่มเติมเพื่อใช้ในการติดตามภาคอสังหาริมทรัพย์ เช่น ดัชนีราคาแบบ Repeated Sales สำหรับที่อยู่อาศัยมือสอง ตัวชี้วัดอสังหาริมทรัพย์ที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ (Vacancy Rate) เป็นต้น

2. หน่วยงานด้านอสังหาริมทรัพย์ควรนำฐานข้อมูลตัวชี้วัดที่ใช้ติดตามความเคลื่อนไหวของข้อมูลพื้นฐาน (Descriptive statistics) ตามแนวทางที่เสนอ พร้อมทั้งจัดทำเป็นรายงานสถานการณ์ภาคอสังหาริมทรัพย์รายเดือน และเผยแพร่สู่สาธารณะเป็นประจำทุกเดือน

3. หน่วยงานด้านอสังหาริมทรัพย์หรือหน่วยงานภาครัฐด้านเศรษฐกิจ ควรนำฐานข้อมูลที่เป็นตัวชี้วัดเพื่อใช้พัฒนาระบบเตือนภัยล่วงหน้า (Early Warning Model) เพื่อเฝ้าระวังความเสี่ยงที่จะเกิดภาวะฟองสบู่ในภาคอสังหาริมทรัพย์

4. หน่วยงานภาครัฐด้านเศรษฐกิจ เช่น สำนักงานเศรษฐกิจการคลังซึ่งมีพันธกิจในการศึกษาวิเคราะห์และเสนอแนะนโยบายเศรษฐกิจ เป็นต้น อาจนำแบบจำลองไปใช้ในการติดตามสภาวะตลาด

อสังหาริมทรัพย์ไทย เพื่อให้สามารถออกมาตรการในการป้องกันและบรรเทาผลกระทบที่อาจเกิดจากเกิดภาวะฟองสบู่หรือภาวะฟองสบู่แตกในภาคอสังหาริมทรัพย์ได้อย่างทันเหตุการณ์

5. กรณีการป้องกันผลกระทบทางเศรษฐกิจที่มีต่อภาคอสังหาริมทรัพย์ ให้ภาครัฐพิจารณามาตรการทางเศรษฐกิจมหภาค ด้วยการลดปริมาณเงินที่หมุนเวียนอยู่ในภาคอสังหาริมทรัพย์ผ่านนโยบายการเงินแบบหดตัว (Contractionary monetary policy) ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การขึ้นอัตราดอกเบี้ย การเพิ่มปริมาณการสำรองเงินที่สถาบันการเงินต้องดำรงไว้ที่ธนาคารแห่งประเทศไทย การออกพันธบัตรเพื่อดูดซับสภาพคล่อง อีกทั้งควรมีการกำหนดมาตรการทางการคลังเพื่อลดความร้อนแรงของภาคอสังหาริมทรัพย์ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เพิ่มอัตราภาษีบนรายได้ที่เกิดธุรกรรมการซื้อ/ขายอสังหาริมทรัพย์ การลดการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานโดยเฉพาะระบบขนส่งมวลชน เป็นต้น นอกจากนี้ควรมีการแจ้งเตือนภาคเอกชนถึงความเสี่ยงภาวะฟองสบู่ที่อาจจะเกิดขึ้น เพื่อให้เอกชนสามารถปรับตัวด้วยลดการลงทุนในโครงการอสังหาริมทรัพย์ให้ลดน้อยลง

ความเห็นของผู้เรียบเรียง

ภาคอสังหาริมทรัพย์มีความเกี่ยวพันระบบเศรษฐกิจของประเทศในหลากหลายสาขาธุรกิจ โดยมีความเชื่อมโยงไปข้างหลังของระบบเศรษฐกิจ (backward) กับธุรกิจวัสดุก่อสร้าง ธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง การจ้างงานในภาคก่อสร้าง ขณะเดียวกันมีความเชื่อมโยงไปข้างหน้าของระบบเศรษฐกิจ (forward) กับธุรกิจโฆษณา ธุรกิจสถาบันการเงิน ธุรกิจอุปกรณ์ตกแต่งที่อยู่อาศัย ธุรกิจเครื่องใช้ไฟฟ้า รวมทั้งมีการขายตรงต่อผู้บริโภค ฉะนั้นหากภาคอสังหาริมทรัพย์มีปัญหาจะส่งผลกระทบเป็นลูกโซ่ต่อธุรกิจอื่น ๆ ด้วย จากเหตุดังกล่าว การสร้างระบบเตือนภัยล่วงหน้าให้แก่ภาคอสังหาริมทรัพย์ จะเป็นกลไกในการสร้างเสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจโดยรวม หรืออาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่ง คือ การสร้างระบบเตือนภัยของภาคอสังหาริมทรัพย์เป็นเสมือนการส่งสัญญาณสำหรับการชะลอหรือเบรกการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจมิให้มีความเจริญเติบโตที่เกินกว่าสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจหรือเหตุผลทางเศรษฐศาสตร์ มิฉะนั้นแล้วถ้าเกิดสภาวะฟองสบู่ในภาคอสังหาริมทรัพย์อีกจะทำให้เกิดสภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจเหมือนกับที่เคยเกิดขึ้นในประเทศไทยเมื่อปี 2540 และประเทศสหรัฐอเมริกาเมื่อปี 2551 มาแล้ว

เอกสารอ้างอิง

พงศ์ระพีพร อาภากร, หม่อมหลวง และคณะ. (2558). **การพัฒนาระบบติดตามสถานการณ์ภาคอสังหาริมทรัพย์ไทย**. รายงานวิจัย. กรุงเทพฯ: สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง.

ภาพอ้างอิง

อสังหาริมทรัพย์ไทย. (2560). สืบค้น 30 ตุลาคม 2560 จาก https://thinkofliving.com/wp-content/uploads/2017/01/77th-floor-City-View.jpg.

บทบาทและทางเลือกที่เหมาะสมของกระทรวงสาธารณสุขภายหลัง 10 ปี ของการกระจายอำนาจด้านสุขภาพ

วิจัยโดย....วินัย ลีสมิทธิ์ และศุภสิทธิ์ พรรณนารุโณทัย
เรียบเรียงโดย...ปรียวรรณ สุวรรณสูนย์

ภาพจาก : https://www.redcross.or.th/news/information/56927

การกระจายอำนาจด้านสุขภาพเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดการปฏิรูประบบสุขภาพในประเทศไทย พระราชบัญญัติกำหนดแผนและและขั้นตอนการกระจายอำนาจ พ.ศ. 2542 กำหนดให้กระทรวงสาธารณสุขต้องถ่ายโอนภารกิจและสถานีอนามัยหลายแห่งที่มีความพร้อมแก่องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และเทศบาลตำบล โดยคาดหวังว่าจะสามารถเปลี่ยนแปลงระบบสุขภาพให้เกิดบริการที่ดีขึ้น ทั้งด้านคุณภาพ ประสิทธิภาพและความเป็นธรรม แม้หลักฐานที่ว่าการพัฒนาที่ดีขึ้นของบริการสุขภาพเป็นผลโดยตรงมาจากการกระจายอำนาจด้านสาธารณสุขจะยังไม่ชัดเจนนักก็ตาม แต่ประเทศต่าง ๆ ทั้งที่พัฒนาแล้ว และที่กำลังพัฒนาต่างยอมรับว่า การกระจายอำนาจด้านสุขภาพมีผลดีต่อระบบสุขภาพมากกว่าผลเสีย เช่น ประเทศไนจีเรีย การกระจายอำนาจทำให้รัฐบาลท้องถิ่นสามารถตัดสินใจแก้ไขปัญหาสุขภาพในพื้นที่ได้รวดเร็วขึ้น แต่ในประเทศฟิลิปปินส์ งบประมาณด้านสุขภาพถูกนำไปใช้เพื่อการก่อสร้างระบบสาธารณูปโภค ทำให้การคุมกำเนิดและการควบคุมวัณโรคล้มเหลว พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ พ.ศ. 2542 ของประเทศไทยได้ระบุให้กระทรวงสาธารณสุขจัดทำแผนถ่ายโอนภารกิจและสถานีอนามัยแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตั้งแต่ พ.ศ. 2543 เป็นผลให้เกิดการถ่ายโอนภารกิจต่าง ๆ แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เช่น การพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ การแก้ไขปัญหาเด็กน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ การจัดหาและพัฒนาน้ำสะอาด การส่งเสริมสุขภาพกลุ่มเป้าหมาย 5 กลุ่ม คือ แม่และเด็ก วัยเรียน เยาวชน วัยทำงานและผู้สูงอายุ ซึ่งถ่ายโอนสำเร็จใน พ.ศ. 2547 ต่อมา พ.ศ. 2549 กระทรวงสาธารณสุขได้ปรับปรุงแผนปฏิบัติการสำหรับ

ขั้นตอนการกระจายอำนาจด้านสาธารณสุข และ พ.ศ. 2550 กระทรวงสาธารณสุขได้ทดลองถ่ายโอนสถานีอนามัย จำนวน 22 แห่ง แก่องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และเทศบาลตำบล พ.ศ. 2552 ได้ถ่ายโอนเพิ่มอีก 6 แห่ง รวมเป็น 28 แห่ง (จากทั้งหมดประมาณ 10,000 แห่ง) ระยะเวลา 10 ปีของการดำเนินงานที่ผ่านมา กระทรวงสาธารณสุขได้รับประสบการณ์การกระจายอำนาจด้านสุขภาพและเกิดการเรียนรู้ การทบทวนบทเรียนที่เกิดขึ้น ทำให้กระทรวงสาธารณสุขเริ่มมองเห็นความสำคัญที่จำเป็นจะต้องกำหนดบทบาทของกระทรวงให้ชัดเจนขึ้น ที่ผ่านมาพบว่า อบต. ที่เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กขาดประสบการณ์ด้านการบริหารจัดการและด้านการคลังสุขภาพ อีกทั้งงบประมาณที่ได้รับมาจากส่วนกลางต้องใช้จ่ายเป็นเงินเดือนค่าจ้างเกือบร้อยละ 50 ทำให้งบประมาณด้านการพัฒนาไม่เพียงพอ เรื่องสุขภาพจึงเป็นเรื่องสุดท้ายที่ อปท. ให้ความสำคัญ จึงมองเห็นได้ชัดถึงความไม่พร้อมของ อปท. ที่จะรับการถ่ายโอนหน่วยบริการของกระทรวงสาธารณสุข โดยเฉพาะโรงพยาบาลระดับสูงจนถึงศูนย์การแพทย์ที่เชี่ยวชาญเฉพาะทาง กระทรวงสาธารณสุขจึงจำเป็นต้องปรับบทบาทและมองหาทางเลือกใหม่ที่เหมาะสมเพื่อการกระจายอำนาจด้านสุขภาพที่ดีขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษาวิจัย

วิเคราะห์หาบทบาทด้านสุขภาพที่เหมาะสมของกระทรวงสาธารณสุข ภายใต้บริบทการกระจายอำนาจสำหรับเชื่อมโยงกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดบริการด้านสุขภาพทั้งด้านการรักษาพยาบาล การป้องกันควบคุมโรค การส่งเสริมสุขภาพ และการฟื้นฟูสมรรถภาพในพื้นที่

วิธีการศึกษาวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีวิจัยที่สำคัญ 2 วิธี คือ 1) การทบทวนวรรณกรรมทั้งประสบการณ์จากต่างประเทศและประเทศไทย ใช้การสืบค้นจากหนังสือ เอกสารวิชาการ และเอกสารดิจิตัลทางอินเทอร์เน็ต ดำเนินการทบทวนวรรณกรรมใน 3 กลุ่มประเทศ ได้แก่ กลุ่มประเทศนอร์ดิก คือ นอร์เวย์ สวีเดน เดนมาร์ก ฟินแลนด์ และไอซ์แลนด์ เป็นกลุ่มประเทศที่มีบทบาทด้านสุขภาพ เป็นบทบาทที่สำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มที่ 2 เป็นประเทศที่ อปท. มีบทบาทด้านสุขภาพแต่ไม่ใช่บทบาทหลัก ได้แก่ อังกฤษ นิวซีแลนด์ ออสเตรเลีย และแคนาดา กลุ่มที่ 3 เป็นประเทศกำลังพัฒนาที่พยายามกระจายอำนาจด้านสุขภาพให้แก่ อปท. คือ ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย บราซิล ไนจีเรีย และประเทศไทย รวมทั้งสิ้น 14 ประเทศ ประเด็นที่ทบทวนประกอบด้วย 5 ประเด็นหลัก ได้แก่ รูปแบบการกระจายอำนาจ โครงสร้างองค์กรด้านสุขภาพ โครงสร้างและบทบาทด้านสุขภาพของ อปท. ปัญหาและอุปสรรคของการกระจายอำนาจด้านสุขภาพ และการอภิบาลระบบ 2) การประชุมระดมความคิดและสัมภาษณ์ในเชิงลึกในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วยตัวแทนผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงสาธารณสุข ผู้บริหารและนักวิชาการของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ นักวิชาการจากองค์กรอิสระและมหาวิทยาลัย และตัวแทน อปท. รวมทั้งสิ้น 22 คน โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้

ผลการศึกษาวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมร่วมกับข้อมูลจากการระดมความคิดและสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา และนำมาสรุปสาระสำคัญได้ 6 ประเด็นหลักดังนี้

1. รูปแบบการกระจายอำนาจกับผลกระทบต่อการป้องกันโรคระบาด

การกระจายอำนาจแก่ อปท. ของประเทศไทย เป็นรูปแบบที่เรียกว่า การคลายอำนาจ หลังจากมีพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ พ.ศ. 2542 กระทรวงสาธารณสุขได้เริ่มถ่ายโอนภารกิจและสถานีอนามัยแก่ อปท. ขณะเดียวกันมีการกระจายอำนาจในรูปแบบการมอบอำนาจ เช่น การจัดตั้งโรงพยาบาลบ้านแพ้วเป็นองค์กรอิสระในกำกับของรัฐ ในระยะต่อมากระทรวงสาธารณสุขยังได้ถูกกำหนดให้ใช้กลไกทางการตลาดภายในแทนระบบการคลังสุขภาพแบบเดิม หลังจากที่ได้ริเริ่มโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า โดยสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติทำหน้าที่ซื้อบริการจากผู้จัดบริการที่เป็นหน่วยบริการในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขและอื่น ๆ ผลกระทบจากการกระจายอำนาจมีทั้งด้านดีและไม่ดี ได้มีบทเรียนที่สำคัญในต่างประเทศที่สะท้อนว่าการกระจายอำนาจสามารถก่อให้เกิดผลเสียต่อการสาธารณสุขสำหรับการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค เช่น ประเทศฟิลิปปินส์ที่งบประมาณถูกนำไปก่อสร้างถนนจนการให้บริการวัคซีนไม่เพียงพอและเกิดผลเสียต่อการควบคุมป้องกันโรคระบาดอุบัติใหม่และอุบัติซ้ำ เช่น ไข้หวัดนกที่เกิดระบาดอย่างรวดเร็วทั่วโลก เพราะการถ่ายโอนสถานบริการแก่ อปท. ทำให้ระบบสุขภาพถูกแบ่งแยกออกเป็นส่วน ๆ จนทำให้ระบบสั่งการอ่อนแอของกระทรวงสาธารณสุขที่เคยสั่งการได้ สำหรับงานส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคระบาดที่เกิดขึ้นรุนแรงและรวดเร็วไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างทันการณ์

2. บทบาทที่เหมาะสมของกระทรวงสาธารณสุขและหน่วยงานในสังกัดสำหรับเชื่อมโยงกับพื้นที่

บทบาทกระทรวงสาธารณสุขหลังการกระจายอำนาจที่จะเชื่อมโยงการป้องกันโรคและส่งเสริมสุขภาพในพื้นที่สามารถสรุปเป็นประเด็นได้ 5 ข้อ คือ 1) การกำหนดนโยบาย กติกา มาตรฐาน การควบคุมกำกับและการติดตามประเมินผล 2) การพัฒนาระบบและบุคลากรให้มีศักยภาพในการป้องกันโรคและส่งเสริมสุขภาพ 3) การส่งเสริมให้ อปท. เห็นความสำคัญของการสร้างนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ 4) การวางระบบเฝ้าระวังโรค และ 5) การศึกษาวิจัยและพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารสุขภาพทั้งระดับชาติและระดับพื้นที่ ภายใต้หลักการที่สำคัญว่า กระทรวงสาธารณสุขเป็นผู้กำหนดทั้งนโยบาย วิชาการ ระเบียบ กฎหมายและการควบคุม กำกับ ติดตามประเมินผล ในขณะที่ อปท. มีบทบาทในการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติในพื้นที่อย่างมีส่วนร่วม

หน่วยงานสำคัญของกระทรวงสาธารณสุขที่มีอยู่ในโครงสร้างปัจจุบันที่เหมาะสมจะเชื่อมต่อการดำเนินงานด้านสุขภาพกับ อปท. สำหรับการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ ประกอบด้วยหลายองค์กรตามลำดับบังคับบัญชา ตั้งแต่สำนักงานตรวจราชการเขตกระทรวงสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ และศูนย์วิชาการเขตของกรมต่าง ๆ องค์กรเหล่านี้จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนบทบาทตามกระทรวงสาธารณสุข หลังการกระจายอำนาจเพื่อให้สอดคล้องกัน สำนักตรวจราชการเขตกระทรวงสาธารณสุขรับผิดชอบการถ่ายทอดนโยบายไปสู่พื้นที่ ติดตามประเมินผลตามเป้าหมายที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด เฝ้าระวังและเตรียมความพร้อมในการป้องกันควบคุมโรคระบาด ประสานงานระหว่างจังหวัดในเขต ส่วนสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดจะเชื่อมต่อระดับเขตสู่พื้นที่จังหวัด มีบทบาทตั้งแต่การป้องกันควบคุมโรคระบาด การสนับสนุนวิชาการและเทคนิคป้องกันโรค การส่งเสริมสุขภาพติดตามบังคับใช้กฎหมายด้านสุขภาพที่เกี่ยวข้อง และสนับสนุน อปท. ให้เกิดความรู้ความเข้าใจในงานสาธารณสุข และเล็งเห็นความสำคัญในการลงทุนเพื่อการป้องกันโรคและส่งเสริมสุขภาพ สำหรับสำนักงานสาธารณสุขอำเภอเป็นหน่วยงานสาธารณสุขที่ใกล้ชิด อปท. ที่สุด จึงเป็นตัวกลางในการเชื่อมต่อระหว่าง อปท. กับกระทรวงสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดและประชาชนในการกำหนดกลยุทธ์การแก้ปัญหาสุขภาพ การติดตามประเมินผล สนับสนุน

วิชาการและเทคโนโลยีด้านการป้องกันโรค การส่งเสริมสุขภาพ อนามัยสิ่งแวดล้อมและการสาธารณสุขแก่ อปท. รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลทางสุขภาพเพื่อให้จังหวัด เขต กระทรวงสาธารณสุขและ อปท. เข้าใจตรงกัน ส่วนบทบาทของศูนย์วิชาการเขตสังกัดกระทรวงสาธารณสุขนั้น มุ่งเน้นการสนับสนุนด้านวิชาการแก่ อปท. และหน่วยงานสาธารณสุข คิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อการพัฒนาบริการที่เกี่ยวข้องและพัฒนาทักษะของ อปท. ในการวางแผนดำเนินการและประเมินผลด้านสุขภาพ ประสานการบริการระหว่างภาครัฐและเอกชน ขยายบทบาทการคลังสุขภาพให้ครอบคลุม การป้องกันโรคและการส่งเสริมสุขภาพเพื่อให้เกิดการบริการอย่างบูรณาการ มีประสิทธิภาพและคุณภาพสูงสุดในเขตพื้นที่

3. การจัดการภาครัฐแนวใหม่กับบทบาทกระทรวงสาธารณสุข

การกระจายอำนาจเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริการเป็นแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ เป็นการปฏิรูปการจัดการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพบริการโดยใช้กลไกการจัดการ ร่วมกับกลไกทางเศรษฐศาสตร์สุขภาพ มาจัดการให้เกิดระบบบริการที่มีคุณภาพที่ดีขึ้น การกระจายอำนาจด้านสุขภาพเป็นการนำกลไกการจัดการที่มีการสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนมาสร้างประสิทธิภาพในการจัดบริการเพื่อให้เกิดคุณภาพ เป็นธรรม และมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น การคลายอำนาจเป็นรูปแบบหนึ่งของการกระจายอำนาจที่ถูกนำมาใช้ในการปฏิรูป เพราะจะมีอำนาจจัดการที่อิสระ และยืดหยุ่นมากกว่าเดิม แม้การจัดการจะยังอยู่ในการกำกับของภาครัฐ โดยอำนาจการวางแผนตัดสินใจและการเงินการคลังถูกถ่ายโอนไปอยู่ในระบบราชการส่วนท้องถิ่น แยกออกจากการปกครองส่วนกลางที่รวมศูนย์ เพื่อให้เกิดการแข่งขันระหว่างผู้จัดบริการ กลไกตลาดจึงถูกนำมาสร้างเป็นภาพจำลองในการแข่งขันภาครัฐที่เรียกว่า Pseudo–Market ได้แก่ การแยกผู้ซื้อและผู้จัดบริการออกจากกัน เกิดการเปลี่ยนแนวทางการกำกับบริการแบบควบคุมสั่งการมาเป็นแบบการทำสัญญาเพื่อกระตุ้นกลไกตลาด กลไกตลาดและการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนถูกนำมาใช้ร่วมกับการกระจายอำนาจในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริการ การที่จะนำงบประมาณส่วนที่ได้จากการรักษาพยาบาลมาอุดหนุน การส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคจำเป็นต้องมีพันธะความรับผิดชอบและทัศนคติที่ดีอย่างมากต่องานสาธารณสุข

4. ทางเลือกรูปแบบการกระจายอำนาจด้านสุขภาพ

ทางเลือกหลักของการกระจายอำนาจด้านสุขภาพของประเทศไทย มีความเป็นไปได้ 2 ทางเลือกคือ 1) การกระจายอำนาจแบบเขตที่เรียกรวม ๆ ว่า ภูมิภาคนิยม (Regionalism) โดยใช้โครงสร้างองค์กรแบบคณะกรรมการเขตที่ตั้งขึ้นใหม่อย่างเป็นอิสระ กรรมการคือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ถูกแต่งตั้งและ/หรือคัดเลือกเข้ามามีส่วนร่วมอภิบาลระบบ 2) การถ่ายโอนแบบเดิมโดยต้องประเมิน อปท. ว่ามีความพร้อมมากน้อยเพียงใด ตั้งแต่ความรับผิดชอบของด้านการรักษาพยาบาล การป้องกันโรค การส่งเสริมสุขภาพและการฟื้นฟูสมรรถภาพ สถานีอนามัยเป็นหน่วยบริการที่มีขนาดเหมาะสมและระบบบริการไม่ซับซ้อน เหมาะสำหรับถ่ายโอนแก่ อปท. ขนาดเล็ก เช่น เทศบาลตำบลและ อบต. โรงพยาบาลระดับต่าง ๆ ทั้งโรงพยาบาลชุมชน (รพช.) โรงพยาบาลทั่วไป (รพท.) หรือโรงพยาบาลศูนย์ (รพศ.) ควรให้ออกนอกระบบเป็นองค์การมหาชนคือ โรงพยาบาลบ้านแพ้ว ซึ่งเป็นรูปแบบการกระจายอำนาจที่เรียกว่า การมอบอำนาจ การกระจายอำนาจในรูปแบบนี้มีจุดเด่นคือ ได้รับผ่อนปรนข้อจำกัดจากระเบียบราชการที่เข้มงวด มีคณะกรรมการดูแลสร้างการมีส่วนร่วมของภาคส่วนอื่น ๆ ซึ่งเป็นการเสริมสร้างคุณภาพบริการ แต่การสั่งการจากกระทรวงยังมีความเชื่อมโยงเพราะโรงพยาบาลยังสังกัดกระทรวงสาธารณสุข นโยบายและการสั่งการยังมีความเชื่อมโยงโดยตรง แต่จุดอ่อนคือ เจ้าหน้าที่ไม่ได้เป็นข้าราชการ จะหมดสภาพที่จะได้รับสวัสดิการข้าราชการอาจทำให้

เกิดกระทบต่อต้านจากบุคลากรและกลุ่มวิชาชีพ นอกจากนี้ เมื่อเป็นองค์กรอิสระแล้ว แม้จะหารายได้เองแต่ก็อาจสร้างรายได้แบบเอกชนจนเกิดกำแพงการเงินที่กีดกั้นการเข้าถึงบริการ โดยทั้ง 2 ทางเลือกนี้ต้องดำเนินการแบบค่อย ๆ เป็นอย่างมีระบบและเฝ้าระวังอย่างต่อเนื่อง โดยคณะทำงานที่ประกอบด้วยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะต้องติดตาม กำกับและประเมินผลอย่างชัดเจนใกล้ชิด เพื่อลดปัญหาสำคัญคือ การขาดความเข้าใจและเกิดการต่อต้านจากข้าราชการกลุ่มวิชาชีพ หรือมีปัญหางบประมาณของ อปท. ไม่เพียงพอ

5. รูปแบบจำลองเขตสุขภาพ

เขตสุขภาพสามารถจำลองรูปแบบได้ว่า ภายใต้การกำกับดูแลโดยกระทรวงสาธารณสุข เขตพื้นที่จะมีหน่วยงานสำคัญของกระทรวงสาธารณสุขที่เชื่อมต่อจากส่วนกลางสู่พื้นที่ โดยสำนักตรวจราชการสาธารณสุขและ สปสช. เขต ศูนย์แพทย์เฉพาะทางที่เป็นหน่วยบริการตติยภูมิ ยังคงดูแลกำกับโดยกระทรวงสาธารณสุข เขตสุขภาพมีคณะกรรมการที่มีอำนาจอิสระให้คำปรึกษาร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ หรือดูแลจัดการแล้วแต่ขอบเขตการมอบหมายของกระทรวงสาธารณสุข สถานบริการตั้งแต่ระดับสถานีอนามัย โรงพยาบาลชุมชน โรงพยาบาลทั่วไป และ/หรือโรงพยาบาลศูนย์จัดบริการทั้งระดับปฐมภูมิ ทุติยภูมิ และตติยภูมิ มีระบบส่งต่อที่ต่อเนื่องและเชื่อมโยงกันเป็นอย่างดี และมีบริการผสมผสานทั้งสุขภาพส่วนบุคคล บริการโรงพยาบาลการสาธารณสุขและบริการสังคม สถานีอนามัยและโรงพยาบาลที่อยู่ในกำกับของ อปท. ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน และโรงพยาบาลที่ออกนอกระบบเป็นองค์กรอิสระสามารถเข้ามาร่วมการดำเนินงานประสานเพื่อจัดบริการได้ ในเขตสุขภาพผู้ทำหน้าที่ซื้อบริการแทนประชาชนได้ สปสช. กรมบัญชีกลาง และสำนักงานประกันสังคมซึ่งทำหน้าที่จ่ายค่าบริการแก่ผู้ประกันตนในระบบประกันสุขภาพ อปท. อาจทำหน้าที่เป็นผู้ซื้อบริการสุขภาพแก่ประชาชนในพื้นที่ของ อปท. เองได้เช่นเดียวกัน หน่วยงานวิชาการของกรมวิชาการต่าง ๆ เป็นผู้สนับสนุนวิชาการและติดตามประเมินผล สำนักตรวจราชการสาธารณสุขเขตเป็นองค์กรตัวแทนกระทรวงสาธารณสุขที่จะติดตามนโยบายต่าง ๆ ว่าได้รับการดำเนินการตอบสนองตามที่กำหนดไว้หรือไม่ อย่างไรก็ตาม เขตสุขภาพที่จำลองยังมีข้อจำกัด และปัญหาที่สำคัญหลายประการ ได้แก่ การหาผู้ที่มีความเหมาะสมในการเป็นกรรมการในคณะกรรมการเขตอาจไม่ง่าย โดยเฉพาะในเขตที่ขาดแคลนบุคลากรและผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งจะส่งผลให้ขาดระบบการกำกับดูแลและติดตามที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การประสานความร่วมมือระหว่างภาคส่วนอาจไม่ได้รับความสนใจ โดยเฉพาะจากภาคเอกชนที่มีเป้าหมายการบริการเป็นกลไกตลาดที่สร้างกำไร หรือแม้แต่ภาครัฐอื่น ๆ เช่น กระทรวงกลาโหมที่พันธกิจการบริการเป็นสวัสดิการเฉพาะกลุ่มเท่านั้น จึงเป็นสิ่งท้าทายให้กระทรวงสาธารณสุขแสดงบทบาทเป็นผู้มีอำนาจสั่งการด้านสุขภาพในระดับชาติ

6. การอภิบาลระบบ

การอภิบาลระบบ หมายถึง การที่กระทรวงสาธารณสุขซึ่งเป็นผู้มีอำนาจสั่งการด้านสุขภาพได้นำอำนาจและทรัพยากรที่รับรองตามกฎหมายมาใช้ในการจัดบริการสุขภาพและแก้ปัญหาสุขภาพ เพื่อตอบสนองความต้องการที่จำเป็นของประชาชน โดยผ่านช่องทางของระบบราชการ กลไกตลาด และการสร้างเครือข่าย การกระจายอำนาจด้านสุขภาพ ทำให้พันธะความรับผิดชอบเชิงระดับชั้นของระบบราชการ โดยการให้รางวัลและการลงโทษเปลี่ยนแปลงไปเป็นพันธะความรับผิดชอบต่อสังคม ที่สำคัญต้องยึดผลประโยชน์ที่ประชาชนได้รับเป็นศูนย์กลางมิติการอภิบาลระบบที่สำคัญประกอบด้วยความโปร่งใสในการดำเนินการ ความเป็นธรรมทางสุขภาพ พันธะความรับผิดชอบและประสิทธิภาพของระบบสุขภาพ สมควรนำมาเป็นกรอบการพิจารณาแนวทางการกระจายอำนาจด้านสาธารณสุขที่เหมาะสม การอภิบาลโดยรวมจะอิงกับการปกครอง เศรษฐศาสตร์สาธารณสุข

และการจัดการภาครัฐแนวใหม่ ซึ่งประเทศไทยใช้การอภิบาลระบบสุขภาพผ่านทั้ง 3 ช่องทางคือ ระบบราชการ กลไกตลาด และเครือข่ายความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การอภิบาลโดยระบบราชการ ซึ่งกระทรวงสาธารณสุขมีบทบาทเป็นช่องทางที่ให้หน่วยบริการต่าง ๆ ปฏิบัติตามคำสั่ง นโยบายและกฎระเบียบ แต่หวังการกระจายอำนาจจะต้องนำกลไกการมีส่วนร่วมเข้ามาใช้โดยการสร้างเครือข่าย ซึ่งมีข้อดีคือ โปร่งใสตรวจสอบได้ ตอบสนองความต้องการประชาชนอย่างแท้จริง พันธะความรับผิดชอบมุ่งเน้นความต้องการและปัญหาสุขภาพของประชาชนในพื้นที่มากกว่าการตอบสนองแก่รัฐบาล นับว่าเป็นการอภิบาลระบบที่เกิดจากบทบาทหน้าที่โดยตรงมากกว่าการอภิบาลระบบแบบโครงสร้าง และเป็นการอภิบาลที่จะพัฒนาไปสู่ธรรมาภิบาลที่ต้องการได้

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

บทบาทของกระทรวงสาธารณสุขมีหลายมิติทั้งด้านการจัดการ การบริการและวิชาการ การถ่ายโอนภารกิจสู่ อปท. จะต้องมองรวมทุกมิติ โดยเฉพาะบทบาทด้านสาธารณสุขที่จำเป็นที่ประกอบด้วย การกำหนดนโยบาย การจัดบริการต่าง ๆ การกำหนดระเบียบ กฎหมายที่สำคัญ ตลอดจนถึงการวิจัยค้นคว้า การที่จะมอบภารกิจดังกล่าวมากน้อยเพียงใด ให้ อปท. รับผิดชอบจะต้องพิจารณาถึงศักยภาพและความพร้อมของ อปท. ทั้งด้านการจัดการและงบประมาณที่ อปท. จะสามารถดำเนินการได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ สิ่งสำคัญคือ กระทรวงสาธารณสุขจะต้องประเมินร่วมกับ อปท. รวมถึงการที่จะต่อรองและตัดสินใจว่าจะแบ่งปันภารกิจและบทบาทหน้าที่กันอย่างไร ซึ่งการที่จะเข้าใจถึงความเชื่อมโยงของกระทรวงสาธารณสุขกับ อปท. และภาคส่วนอื่น ๆ นอกระบบสุขภาพได้ดีนั้นต้องพิจารณาบทบาทความรับผิดชอบของ อปท. ควบคู่ไปกับบทบาทกระทรวงสาธารณสุขและปฏิสัมพันธ์กับภาคส่วนอื่น ๆ 3 แนวทางคือ

1. อปท. มีบทบาทรับผิดชอบพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาส ได้แก่ ผู้พิการ ผู้สูงอายุ เด็ก และสตรี การพัฒนาสังคมด้านสุขภาพ เช่น สิ่งแวดล้อมที่ดี ชุมชนน่าอยู่หรือการกำจัดน้ำเสีย โดยบทบาทเหล่านี้กระทรวงสาธารณสุขจะให้การสนับสนุนโดยไม่ต้องดำเนินการเอง

2. บทบาทที่ อปท. สามารถดำเนินการเองได้ แต่กระทรวงสาธารณสุขต้องช่วยพัฒนาและผลักดัน บทบาทนี้เป็นเรื่องการป้องกันโรค และการส่งเสริมสุขภาพในประชาชนกลุ่มใหญ่ เช่น อาหารและน้ำสะอาด ซึ่งกระทรวงสาธารณสุขต้องให้ความรู้และกระตุ้นโดยใช้มาตรการการบังคับกฎหมายที่จำเป็น

3. บทบาทระดับชาติที่กระทรวงสาธารณสุขต้องดำเนินการเอง ได้แก่ การควบคุมโรคระบาดระดับชาติหรือระหว่างประเทศ โรคระบาดที่อุบัติใหม่หรืออุบัติซ้ำที่รุนแรง รวดเร็ว กระทรวงสาธารณสุขต้องเป็นหลักดำเนินการโดยอาศัย อปท. เป็นองคาพยพที่จะเร่งดำเนินการให้ลุล่วงโดยรวดเร็ว

ดังนั้น การถ่ายโอนภารกิจด้านสุขภาพเป็นบทบาทหน้าที่ อปท. รับผิดชอบโดยอำนาจหน้าที่ได้ตามกฎหมาย หากเพียงความเหมาะสมที่จะมองจากกระทรวงสาธารณสุขแก่ อปท. นั้น ต้องคำนึงถึงศักยภาพ ความพร้อมด้านการจัดการ และงบประมาณของ อปท. ร่วมกับความรับผิดชอบเชิงนโยบายที่กระทรวงสาธารณสุขต้องดูแลและต้องรวมศูนย์ไว้ในส่วนกลาง เช่น การป้องกันควบคุมโรคที่รุนแรง รวดเร็วหรือประเด็นสุขภาพในเวทีโลก รวมทั้งการคงไว้ด้วยระบบบริการที่เชื่อมโยงระดับชั้นการบริการที่เริ่มตั้งแต่รากหญ้าจากชุมชนไปสู่บริการปฐมภูมิของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล ทุติยภูมิ โรงพยาบาลชุมชน ตติยภูมิในโรงพยาบาลทั่วไป และโรงพยาบาลศูนย์จนสู่การแพทย์ชั้นสูงในสถาบันการแพทย์ต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นแนวทางพิจารณาต่อรองทางเลือกการกระจายอำนาจด้านสาธารณสุขในอนาคต

ความคิดเห็นของผู้สรุปบทความวิจัย

การกระจายอำนาจเป็นแนวคิดที่ปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เป็นต้นมา จนทำให้เกิดพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 โดยได้กำหนดให้ท้องถิ่นมีอิสระในการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นทั้งด้านการศึกษา สิ่งแวดล้อม การบริการสาธารณะ การเงินการคลัง รวมถึงด้านการสาธารณสุข โดยที่ผ่านมาพบว่า ความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละที่มีความแตกต่างกัน ส่งผลให้การบริหารจัดการดูแลท้องถิ่นต่างกันไปด้วย ดังนั้น ผลจากการศึกษางานวิจัยเรื่อง บทบาทและทางเลือกที่เหมาะสมของกระทรวงสาธารณสุขภายหลัง 10 ปี ของการกระจายอำนาจด้านสุขภาพ ทำให้ได้ทราบถึงการดำเนินงานและการปรับบทบาทของกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งพบว่า ประเทศไทยดำเนินการกระจายอำนาจในลักษณะที่เรียกว่าการคลายอำนาจ โดยมอบอำนาจบางส่วนให้ท้องถิ่นดูแล ทำให้ท้องถิ่นไม่ได้มีอำนาจในการบริหารจัดการได้อย่างเต็มที่ ผลของการศึกษาดังกล่าวจึงเป็นประโยชน์แก่การพัฒนางานด้านปกครองท้องถิ่นและด้านสาธารณสุขที่จะนำไปสู่การตัดสินใจการบริหารงานท้องถิ่นด้านสาธารณสุขให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

วินัย ลีสมิทธิ์ และศุภสิทธิ์ พรรณนารุโณทัย. (2559). **บทบาทและทางเลือกที่เหมาะสมของกระทรวงสาธารณสุขภายหลัง 10 ปี ของการกระจายอำนาจด้านสุขภาพ.** วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข, 10 (3), 262–275.

ภาพอ้างอิง

แพทย์ พยาบาล. สืบค้น 27 พฤศจิกายน 2560 จาก https://www.redcross.or.th/news/information/56927

บทความที่น่าสนใจ

(ร่าง) แผนยุทธศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560–2579)

เรียบเรียงโดย...นารีลักษณ์ ศิริวรรณ

ภาพจาก : http://www.sti.or.th/news-detail.php?news_id=187

ประเทศไทยได้มีการดำเนินการปฏิรูประบบวิจัยและนวัตกรรม เพื่อให้เป็นกลไกในการพัฒนาประเทศ โดยมุ่งเน้นให้มีการพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และศิลปวิทยาแขนงต่าง ๆ ให้เกิดความรู้และการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่เศรษฐกิจ สังคม และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศและคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยจัดตั้งสภานโยบายวิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติขึ้น ทำหน้าที่ในการพัฒนางานวิจัยและนวัตกรรมของประเทศในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว มีขอบเขตการทำงาน คือ 1) กำหนดทิศทาง นโยบาย และยุทธศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรม 2) กำหนดระบบการจัดสรรงบประมาณการวิจัยและนวัตกรรม 3) สร้างและพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัย วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม 4) ปรับภารกิจและอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานในระบบวิจัยและนวัตกรรมของประเทศ และปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องและพัฒนาปัจจัยเอื้อ โดยมีสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมแห่งชาติ (สวทน.) เป็นเลขานุการสภานโยบายการวิจัยและนวัตกรรม ดำเนินการขับเคลื่อนโดยคณะกรรมการบูรณาการบริหารจัดการปฏิรูประบบวิจัยและนวัตกรรม ซึ่งประกอบด้วย คณะอนุกรรมการ 4 คณะ คือ 1) คณะอนุกรรมการด้านนโยบายและยุทธศาสตร์และนวัตกรรม 2) คณะอนุกรรมการด้านการพัฒนาบุคลากรวิจัยและนวัตกรรม 3) คณะอนุกรรมการด้านการปรับระบบงบประมาณวิจัยและนวัตกรรมแบบบูรณาการ และ 4) คณะอนุกรรมการด้านการปรับปรุงกฎหมายและระเบียบข้อบังคับ

การวิจัยและนวัตกรรมเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันเพื่อให้ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนสอดคล้องกับเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และเป้าหมายไทยแลนด์ 4.0 สภานโยบายวิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สวนช.) โดยคณะอนุกรรมการด้านนโยบายและยุทธศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม จึงได้จัดทำ “ยุทธศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560–2579)” โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจากหน่วยงานในระบบวิจัยและนวัตกรรมของประเทศ ทั้งสถาบันการศึกษา หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อเป็นกรอบแนวทางของประเทศในการสร้างงานวิจัยและนวัตกรรมที่สามารถใช้ประโยชน์ได้จริงและเพิ่มขีดความสามารถของภาคการผลิตและบริการ

คณะอนุกรรมการด้านนโยบายและยุทธศาสตร์วิจัยและนวัตกรรมมีหน้าที่จัดทำยุทธศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ โดยศึกษาจากแผนและนโยบายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ศาสตร์พระราชาและหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แผนขับเคลื่อนและปฏิรูประบบวิจัยแบบบูรณาการของประเทศและกรอบยุทธศาสตร์การวิจัยแห่งชาติ 20 ปี ร่างกรอบยุทธศาสตร์เป็นระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560–2579) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564) ร่างนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2560–2564) นโยบายและแผนวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2555–2564) รายงานของคณะกรรมาธิการปฏิรูปวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี นวัตกรรมและทรัพย์สินทางปัญญา สภาปฏิรูปแห่งชาติ และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งนี้ เพื่อกำหนดทิศทางการปรับเปลี่ยนระบบวิจัยและนวัตกรรมของประเทศใน 5 ประเด็นหลัก ดังนี้ 1) ปรับเปลี่ยนจากการวิจัยและนวัตกรรมที่มาจากอุปทาน (Supply side) ที่ตอบโจทย์ของผู้วิจัยไปสู่การวิจัยและนวัตกรรมที่จากอุปสงค์ (Demand side) เพื่อตอบโจทย์ประเทศ ภาคเศรษฐกิจ ภาคสังคม เป็นวาระการวิจัยที่เป็นโครงการขนาดใหญ่ 2) มีเป้าหมายชัดเจนเพื่อตอบโจทย์การพัฒนาประเทศ 3) ปรับแนวทางการวิจัยและพัฒนาที่กระจายไปทุกสาขาเป็นการวิจัยที่มีจุดเน้นเพื่อสาขาใดสาขาหนึ่งโดยเฉพาะ 4) ต้องมีการสร้างความสมดุลระหว่างการพัฒนาความเป็นเลิศทางเทคโนโลยี การพัฒนาและการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับประเทศ และ 5) ปรับกระบวนการดำเนินงานจากหน่วยงานเดียว ซึ่งทำให้เกิดการทับซ้อนระหว่างหน่วยงานเป็นการดำเนินงานในรูปแบบที่เกิดการสร้างเครือข่ายการพัฒนานวัตกรรมและการวิจัยอย่างเป็นระบบ

(ร่าง) แผนยุทธศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560–2579) ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ 4 ด้าน เพื่อการขับเคลื่อนการบรรลุวิสัยทัศน์ว่า “ประเทศไทยใช้วิจัยและนวัตกรรมเป็นกำลังอำนาจแห่งชาติ เพื่อก้าวไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้วภายใน 20 ปี ด้วยความมั่นคั่งและยั่งยืน” ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ มีประเด็นยุทธศาสตร์ คือ 1) อาหาร เกษตร เทคโนโลยีชีวภาพและเทคโนโลยีการแพทย์ 2) เศรษฐกิจดิจิทัลและข้อมูล 3) ระบบโลจิสติกส์ 4) การบริการมูลค่าสูง และ 5) พลังงาน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม มีประเด็นยุทธศาสตร์ คือ 1) สังคมสูงวัยและสังคมไทยในศตวรรษที่ 21 2) คนไทยในศตวรรษที่ 21 3) สุขภาพจิตและคุณภาพชีวิต 4) การบริหารจัดการน้ำ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม และ 5) การกระจายความเจริญและเมืองน่าอยู่

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม มีประเด็นยุทธศาสตร์ คือ 1) องค์ความรู้พื้นฐานและเทคโนโลยีพื้นฐาน 2) องค์ความรู้พื้นฐานทางสังคมและความเป็นมนุษย์ และ 3) การวิจัยเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน บุคลากร และระบบวิจัยและนวัตกรรมของประเทศ มีประเด็นยุทธศาสตร์ คือ 1) การปรับระบบวิจัยและนวัตกรรมของประเทศ 2) บุคลากรและเครือข่ายการวิจัย 3) ระบบบริหารจัดการงานวิจัย 4) เขตเศรษฐกิจนวัตกรรม 5) ระบบแรงจูงใจ 6) โครงสร้างพื้นฐานคุณภาพแห่งชาติ และ 7) โครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี เพื่อต่อยอดอุตสาหกรรมการเกษตรและสุขภาพ

ดังนี้ เพื่อประโยชน์ด้านการสามารถประเมินความสำเร็จของยุทธศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรมฯ สภานโยบายวิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ จึงได้กำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดผลของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ประกอบด้วย “แผนงานวิจัยและนวัตกรรมสำคัญ” (Spearhead research and innovation program) โดยในแต่ละแผนงานวิจัยและนวัตกรรมสำคัญได้กำหนดขอบเขตของแผนงานนั้น ๆ สำหรับเป็นแนวทางในการจัดทำแผนในระดับแผนแม่บทจนถึงแผนในระดับปฏิบัติการต่อไป

การจัดทำแผนงานบูรณาการพัฒนาศักยภาพด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม ปีงบประมาณ 2562 ภายใต้ (ร่าง) แผนยุทธศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ 20 ปี มีกรอบแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

1. กำหนดให้ยุทธศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติเป็นกรอบหลักในการจัดสรรงบประมาณการวิจัยและนวัตกรรม โดยจัดทำแผนแม่บทบูรณาการงบประมาณให้ครอบคลุมแผนการลงทุนวิจัยและนวัตกรรม บุคลากร และโครงสร้างพื้นฐาน โดยกำหนดตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ หน่วยงานรัฐและรัฐวิสาหกิจต้องจัดสรรงบประมาณการวิจัยและนวัตกรรมให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ

2. ปรับระบบการจัดสรรงบประมาณการวิจัยและนวัตกรรม โดยจัดทำข้อเสนอและระบบงบประมาณบูรณาการการวิจัยและนวัตกรรม เป็นแผนงานบูรณาการรองรับโปรแกรมวิจัยและนวัตกรรมหลัก (Program-based) ที่มีเป้าหมาย แนวทางการดำเนินงาน และผลลัพธ์ ผลสัมฤทธิ์ ผลกระทบทางด้านสังคมและเศรษฐกิจตลอดแผนการดำเนินงานแบบต่อเนื่อง โดยมีแผนงานที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ และพัฒนากองทุน การจัดสรรเงินจากกองทุน และเงินทุนของหน่วยงานภาครัฐ รวมทั้งความร่วมมือกับเอกชนประชาสังคม และต่างประเทศ

3. จัดทำระบบบริหารจัดการงานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อกำกับการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานในระบบวิจัยและนวัตกรรมทั้งภาครัฐ เอกชน เพื่อให้เกิดการนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยมอบหมายหน่วยงานที่มีศักยภาพสูงทำหน้าที่บริหารจัดการงานวิจัยและนวัตกรรมสำหรับวาระที่สำคัญ (Priority Agenda)

4. จัดทำระบบ/กลไกการติดตามและประเมินผล ผลกระทบ ความคุ้มค่า (Impacts) รวมทั้งกำหนดความรับผิดชอบ (Accountability) ในการส่งมอบผลงานของหน่วยงานให้ทุนวิจัยและหน่วยดำเนินการวิจัย เพื่อรายงานผลต่อสภานโยบายวิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ

5. จัดทำกลไก มาตรการ และแรงจูงใจทางภาษีและสิทธิประโยชน์ เพื่อสนับสนุนงบประมาณการวิจัยและนวัตกรรมแก่ภาคเอกชน ส่งเสริมให้ภาคเอกชนร่วมลงทุนและผลักดันให้ภาคเอกชนเป็นผู้นำในด้านวิจัย พัฒนา และนวัตกรรมของประเทศ

6. จัดทำระบบเชื่อมโยงข้อมูลงบประมาณการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อติดตามการลงทุนด้านวิจัยและนวัตกรรมของประเทศ

(ร่าง) แผนยุทธศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ 20 ปี (พ.ศ.2560–2579) จึงเป็นกลไกสำหรับการเร่งขับเคลื่อนการใช้การวิจัยและนวัตกรรมในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้เกิดผลสัมฤทธิ์สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และเป้าหมายประเทศไทย 4.0 เพื่อนำพาประเทศหลุดพ้นจากกับดักประเทศรายได้ปานกลาง สร้างความสามารถในการแข่งขัน หลุดพ้นจากกับดักความเหลื่อมล้ำความไม่สมดุลของการพัฒนา และเกิดการกระจายโอกาสและความเจริญอย่างทั่วถึง เกิดการเติบโตอย่างยั่งยืน โดยผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในภาพรวมของประเทศ ภายในปี 2579 ประกอบด้วยเป้าหมายต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ประเทศไทยเป็นประเทศในกลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว

2. เป็นผู้นำในนวัตกรรมในอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในระดับโลก เช่น อุตสาหกรรมอาหารเพื่อสุขภาพ อุตสาหกรรมสารชีวภาพ และอุตสาหกรรมวัสดุทางการแพทย์บางชนิด รวมทั้งการท่องเที่ยวและบริการมูลค่าสูง

3. เกษตรกรและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีขีดความสามารถทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่แข่งขันได้ในระดับโลก เกิดวิสาหกิจเริ่มต้นใหม่ที่เติบโตไปสู่บริษัทระดับโลกเป็นจำนวนมาก

4. สังคมไทยมีความมั่นคงและมีภูมิคุ้มกันตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งมีความยั่งยืน เป็นประเทศในอันดับต้น ๆ ที่ประสบผลสำเร็จในการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

5. มีขีดความสามารถด้านวิจัยและนวัตกรรมของภาคเอกชน โดยสามารถกระตุ้นการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชนให้เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 80 ของการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาของประเทศ และค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนาเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 2 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ

6. ลดความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษา จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของคนไทยจะเพิ่มขึ้นเป็น 15 ปี และด้านสาธารณสุขทุกอำเภอในประเทศไทยจะมีการเชื่อมโยงระบบบริการปฐมภูมิกับชุมชนและท้องถิ่นอย่างมีคุณภาพ

7. คนไทยมีสุขภาพที่ดีและทั่วถึง อัตราการเกิดโรคไม่ติดต่อเรื้อรังลดลงอย่างสำคัญ ผู้สูงอายุและคนพิการ ได้รับการอำนวยความสะดวก และคุณภาพชีวิตที่ดี

8. สามารถแก้ปัญหาขาดแคลนบุคลากรวิจัยและนวัตกรรมที่มีคุณภาพสูง สามารถสร้างองค์ความรู้ ใหม่และทำงานรองรับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีของโลก โดยมีจำนวนบุคลากรวิจัยและพัฒนาเพิ่มขึ้น เป็น 60 : 10,000

9. มีระบบการพัฒนาบุคลากรวิจัยและนวัตกรรมที่มีประสิทธิภาพ ทำให้ประเทศไทยมีแรงงานที่มีทักษะสูงเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 50 และนักวิทยาศาสตร์และวิศวกรที่มีทักษะและคุณลักษณะตรงความต้องการของสถานประกอบการ โดยประเทศไทยมีอันดับด้านคุณภาพของนักวิทยาศาสตร์และวิศวกรที่ตรงกับ

ความต้องการของสถานประกอบการ มีความเป็นเลิศทางวิชาการ โดยประเทศไทยมีอันดับผลงานตีพิมพ์ในวารสารวิชาการระดับนานาชาติ ซึ่งจัดโดย IMD สูงขึ้นเป็นเปอร์เซ็นไทล์ ที่ 75

10. เกิดการบูรณาการการทำงานด้านการวิจัยและนวัตกรรมระหว่างหน่วยงานในระบบวิจัยและนวัตกรรม โดยมีแผนงานวิจัยและนวัตกรรมขนาดใหญ่ที่ดำเนินการโดยหน่วยงานในภาคส่วนต่าง ๆ รองรับการขับเคลื่อนที่สำคัญของประเทศ

อย่างไรก็ตาม คณะอนุกรรมการด้านนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้จัดการประชุมประชาพิจารณ์ร่างยุทธศาสตร์ฯ ดังกล่าว เมื่อเดือนกันยายน 2560 เพื่อดำเนินการปรับแก้ไขรายละเอียดของร่างฯ ตามข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นจากการประชุมต่าง ๆ อันจะนำไปสู่การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ 20 ปี (ฉบับสมบูรณ์) ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ไทยรัฐ. (21 กันยายน 2560). **ไฟเขียวแผนยุทธศาสตร์ 20 ปี เร่งตั้งสภาวิจัยและนวัตกรรมใน 3 เดือน.** สืบค้น 10 พฤษภาคม 2560 จาก http://www.thairath.co.th/content/1076170

ระบบบริหารจัดการงานวิจัยแห่งชาติ. (15 กันยายน 2560). **การเสนอขอแผนบูรณาการพัฒนาศักยภาพวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัยและนวัตกรรม ปี 2562.** สืบค้น 7 พฤษภาคม 2560 จาก http//www.nrms.go.th/NewsEventDetail.aspx?nid=2125

สภานโยบายวิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ. (15 สิงหาคม 2560). **การประชุมประชาพิจารณ์ (ร่าง) ยุทธศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560–2579**) เมื่อวันที่ 13 กันยายน 2560. สืบค้น 6 พฤศจิกายน 2560. จาก http://www.nric.go.th/nric-news/author/alongkorn

_________. **(ร่าง) ยุทธศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560–2579).** สืบค้น 6 พฤศจิกายน 2560 จาก http:www.nrct.go.th/Portals/o/data/ร่าง % 20 ยวน % 20_11 Sep2017_เตรียมประชาพิจารณ์ % 20.pdf

ภาพอ้างอิง

(ร่าง) แผนยุทธศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560–2579). สืบค้น 27 พฤศจิกายน 2560 จาก http://www.sti.or.th/news-detail.php?news_id=187

ข้าวเย็นเหนือ ข้าวเย็นใต้ สรรพคุณไม่ธรรมดา

เรียบเรียงโดย...วิมลรักษ์ ศานติธรรม

ภาพจาก : http://tulipsflower.com/

สมุนไพรไทยที่เชื่อได้ว่าหลายท่านเพิ่งจะเคยได้ยินชื่อมาไม่นาน จากการที่สมุนไพรไทยชนิดนี้ถูกนำมาปรุงเป็นตำรับยารักษาโรคมะเร็ง คือ ข้าวเย็นเหนือ ข้าวเย็นใต้ คอลัมน์รอบโลกวิจัยฉบับนี้จึงขอนำเสนอความรู้เกี่ยวกับข้าวเย็นเหนือและข้าวเย็นใต้ ดังต่อไปนี้

ข้าวเย็นเหนือเป็นสมุนไพรในวงศ์ Smilacaceae มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า Smilax corbularia Kunth subsp. corbularia เป็นไม้เถาเนื้อแข็ง เติบโตโดยการแตกกิ่งก้านสาขาจากโคนต้น พาดพันต้นไม้อื่นหรือเลื้อยลงตามพื้นดิน ความยาวของเถาอาจยาวได้ถึง 5 เมตร เถามีหนามแหลมที่โคนใบยอดอ่อนโดยมีมือเป็นเส้น 2 เส้นไว้สำหรับยึด ลำต้นข้าวเย็นเหนือมีลักษณะกลมหรือเหลี่ยมเล็กน้อย มีหัวเป็นเหง้าอยู่ใต้ดินและมีรากจำนวนมาก หัวลักษณะกลมยาวเป็นท่อน ท่อนละประมาณ 5–15 เซนติเมตร เนื้อไม้แข็งสีแดงและขรุขระ ส่วนเนื้อในเหง้าเป็นสีเหลืองอ่อนแต่เมื่อแก่เต็มที่จะเป็นสีแดงน้ำตาลอ่อน เนื้อละเอียดมีรสมัน

ใบข้าวเย็นเหนือเป็นใบเดี่ยวออกเรียงสลับรูปรียาวหรือรูปกลมรี ปลายใบแหลม โคนใบมน ขอบใบเรียบ กว้าง 2.5–7 เซนติเมตร และยาว 5–18 เซนติเมตร หน้าใบสีเขียว หลังใบมีขนสีขาว แผ่นใบหนาคล้ายแผ่นหนัง ก้านใบยาว มือจับยาวถึง 12 เซนติเมตร ส่วนดอกข้าวเย็นเหนือมีสีเขียวปนขาว ออกเป็นช่อตามซอกใบจำนวน 1–3 ช่อขนาดเล็ก ก้านช่อดอกสั้น กลีบรวม 6 กลีบ ลักษณะเป็นรูปรี เกสรเพศผู้มีจำนวน 6 อัน รังไข่เป็นรูปรี มี 3 รัง เกสรเพศผู้มีประมาณ 3 อัน ผลทรงกลมและมีเนื้อ ผิวของผลข้าวเย็นเหนือจะมีผงแป้งสีขาวปกคลุม ภายในมีเมล็ด 1–2 เมล็ด เวลาสุกจะเป็นสีม่วงดำ

ข้าวเย็นเหนือเป็นสมุนไพรไทยที่พบได้มากตามป่าดงดิบ ป่าดิบชื้น ป่าเบญจพรรณ และป่าเต็งรัง ส่วนใหญ่จะพบสมุนไพรข้าวเย็นเหนือทางภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ข้าวเย็นเหนือจึงมีชื่อเรียกเป็นภาษาท้องถิ่นแตกต่างกันไป เช่น หัวยาข้าวเย็น หัวข้าวเย็นเหนือ หรือทางภาคเหนือจะเรียกหัวข้าวเย็นวอก รสชาติและสรรพคุณทางยาของข้าวเย็นเหนือ มีดังนี้

หัวข้าวเย็นเหนือ มีรสชาติหวานเล็กน้อย แก้ประดง แก้ร้อนในกระหายน้ำ แก้น้ำเหลืองเสีย มีฤทธิ์ฆ่าเชื้อหนอง แก้เส้นเอ็นพิการ แก้กามโรค มีสรรพคุณรักษาฝี แผลเน่าเปื่อยพุพอง ช่วยให้ฝีและแผลแห้งเร็วขึ้น นอกจากนี้หัวข้าวเย็นเหนือยังมีสรรพคุณแก้ผดผื่นคัน ดับพิษในกระดูก แก้ปัสสาวะพิการ และแก้อักเสบในร่างกาย

ต้นข้าวเย็นเหนือ มีรสจืดเย็น แก้ไข้เรื้อรัง และไข้ตัวร้อน

ใบข้าวเย็นเหนือ มีรสจืดเย็น แก้ไข้เหนือและไข้สันนิบาต

ผลข้าวเย็นเหนือ มีรสขื่นจัด สรรพคุณช่วยแก้ลมริดสีดวง

นอกจากสรรพคุณทางยาของข้าวเย็นเหนือดังกล่าวแล้ว หัวของข้าวเย็นเหนือยังจัดเป็นสมุนไพรที่ใช้ปรุงตำรับยาไทยกว่า 2,449 ตำรับยา ซึ่งได้รับการขึ้นทะเบียนจากกระทรวงสาธารณสุขให้เป็นหนึ่งในสมุนไพรรักษาโรคน้ำเหลืองเสีย โรคผิวหนัง กามโรค โรคเรื้อน และโรคมะเร็งในระบบต่าง ๆ รวมไปถึงโรคที่เกิดจากการอักเสบ เช่น โรคไขข้อ โรคติดเชื้อ แก้ปวดต่าง ๆ เป็นต้น ทั้งนี้ ในตำราไทยจะใช้หัวข้าวเย็น 2 ชนิดร่วมกัน คือ หัวข้าวเย็นเหนือและหัวข้าวเย็นใต้

ข้าวเย็นใต้เป็นสมุนไพรในวงศ์ Smilacaceae เช่นเดียวกับข้าวเย็นเหนือ แต่มีชื่อวิทยาศาสตร์ที่ต่างกัน โดยข้าวเย็นใต้มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า Smilax Qrasa Roxb. หรือ Smilax Glabra Roxb เป็นเถาไม้เลื้อยเช่นเดียวกับข้าวเย็นเหนือ ลำต้นมีสีน้ำตาลเข้มโดยมีเหง้าหรือหัวอยู่ใต้ดิน เหง้าหรือหัวข้าวเย็นใต้จะมีลักษณะกลมหรือแบน หรืออาจพบเป็นก้อนและรูปร่างที่ไม่แน่นอน ผิวของเหง้าไม่เรียบ มีลักษณะเป็นก้อนแข็งนูนและแยกเป็นแขนงสั้น ๆ ความกว้างของเหง้าจะประมาณ 2–5 เซนติเมตร ความยาวประมาณ 5–22 เซนติเมตร ผิวเหง้ามีสีน้ำตาลเหลืองหรือสีเทาน้ำตาล ตามบริเวณผิวจะพบส่วนที่เป็นหลุมลึกและนูนขึ้น โดยมีรากฝอยขึ้นบริเวณที่เป็นหลุม มักพบปมของรากฝอยที่งอกจากผิวเหง้า และมีรอยแยกแตกเป็นร่อง ๆ

เนื้อของเหง้าข้าวเย็นใต้มีสีขาวอมเหลือง ส่วนใบเป็นใบเดี่ยวสีเขียวออกเรียงสลับ ปลายใบบางแหลม โคนใบโค้งมน ขนาดกว้าง 2.5–5 เซนติเมตร และยาว 5–14 เซนติเมตร ผิวใบมันและมีเส้นมองเห็นได้ชัดเจนตามยาว 3 เส้น ส่วนหลังใบมีผงเหมือนแป้ง ก้านใบสั้น

ดอกข้าวเย็นใต้มีสีเหลืองอมเขียว ออกเป็นช่อตามซอกใบ โดยในแต่ละช่อจะมีดอก 10–20 ดอก และมีขนาดเล็ก กลีบดอกมี 6 กลีบ กลีบดอกยาวประมาณ 2.5–3 มิลลิเมตร ก้านดอกยาวประมาณ 4–15 มิลลิเมตร ส่วนของผลข้าวเย็นใต้จะมีลักษณะเป็นรูปทรงกลมที่มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางอยู่ประมาณ 6–7 มิลลิเมตร ผลอ่อนจะมีสีเขียวและเมื่อแก่จะกลายเป็นสีแดงออกดำ ส่วนชื่อทางท้องถิ่นของข้าวเย็นใต้มีหลากหลาย เช่น เลยและนครพนม เรียกว่า ยาหัว เพชรบูรณ์เรียกหัวยาข้าวเย็น ภาคเหนือเรียกยาหัวข้อ ภาคใต้เรียกหัวยาจีนปักษ์ใต้ ส่วนในภาษาจีนกลางเรียกข้าวเย็นใต้ว่า ข้าวเย็นโคกขาว, เสียนฝูหลิง และควางเถียวป๋าเชี่ย สรรพคุณทางยาของข้าวเย็นใต้ มีดังนี้

รากข้าวเย็นใต้ สรรพคุณแก้พุพอง แก้น้ำเหลืองเสีย แก้ปัสสาวะพิการ และแก้พยาธิในท้อง โดยนำรากมาต้มกับน้ำ ดื่มรับประทาน

หัวข้าวเย็นใต้ มีสรรพคุณแก้มะเร็ง แก้เส้นพิการ โดยนำหัวข้าวเย็นใต้มาบดให้ละเอียด จากนั้นผสมกับส้มโมงแล้วต้มจนแห้ง ปรุงรสด้วยน้ำผึ้งเล็กน้อย จากนั้นปั้นเป็นเม็ดไว้กินวันละ 1 เม็ด

ใบข้าวเย็นใต้ มีฤทธิ์แก้ปากบวมอักเสบ โดยนำใบมาต้มกับน้ำ ดื่มเป็นยา

ดอกข้าวเย็นใต้ แก้โรคผิวหนัง แก้คุดทะราด ใช้วิธีต้มน้ำกับดอกข้าวเย็นใต้ นำมาดื่มเป็นยา

ผลข้าวเย็นใต้ ผลสดของข้าวเย็นใต้มีสรรพคุณช่วยแก้ลมริดสีดวง โดยสามารถรับประทานผลสดได้เลย

สรรพคุณข้าวเย็นเหนือและข้าวเย็นใต้จึงมีความใกล้เคียงกันมาก ทั้งมีการนำข้าวเย็นเหนือและข้าวเย็นใต้ขึ้นทะเบียนเป็นหนึ่งในสมุนไพรรักษาโรค โดยกระทรวงสาธารณสุข ขณะที่รองศาสตราจารย์อรุณพร อิฐรัตน์ และคณะนักศึกษาจากสาขาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้ทำการคิดค้นวิจัยสรรพคุณของข้าวเย็นเหนือ–ข้าวเย็นใต้ โดยศึกษาด้านฤทธิ์ยับยั้งเซลล์มะเร็งและเอดส์ รวมไปถึงได้ทำการศึกษาฤทธิ์ทางชีวภาพที่เกี่ยวข้องกับมะเร็งและเอดส์ เช่น ฤทธิ์เพิ่มภูมิต้านทาน ฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ ฤทธิ์ต้านเชื้อแบคทีเรีย ฤทธิ์ต้านการอักเสบ ฤทธิ์ต้านเนื้องอก และกลไกการออกฤทธิ์ทางชีวเคมีของสมุนไพรข้าวเย็นเหนือและข้าวเย็นใต้

ผลการศึกษาพบว่า สารสกัดของหัวข้าวเย็นใต้ มีฤทธิ์ความเป็นพิษต่อเซลล์มะเร็งเกือบทุกชนิด โดยเฉพาะฤทธิ์เป็นพิษต่อมะเร็งปอด และมะเร็งเต้านม ซึ่งเป็นสรรพคุณโดดเด่นและมีประสิทธิภาพดีที่สุด รองลงมาคือเซลล์มะเร็งต่อมลูกหมากและเซลล์มะเร็งตับ นอกจากนี้ยังพบด้วยว่า หัวข้าวเย็นใต้มีฤทธิ์ต้านเชื้อแบคทีเรียที่ก่อให้เกิดหนอง เช่น Staphylococus aureus และ Bacillus subtilis และเชื้อกลากได้ดีที่สุด และมีฤทธิ์ต้านการอักเสบโดยช่วยยับยั้งการหลั่งไนตริก ออกไซด์ (Nitric Oxide) และยับยั้งปัจจัยเสี่ยงต่อภาวะแทรกซ้อนในระบบหลอดเลือด (COX2 inhibitor) อีกทั้งยังมีฤทธิ์ต้านการอักเสบในหนูทดลอง และเมื่อทดสอบฤทธิ์ต้านเนื้องอกก็พบว่า หัวข้าวเย็นใต้มีฤทธิ์ยับยั้งเนื้องอกได้ดีอีกด้วย

ส่วนผลของการศึกษาฤทธิ์ต้านเชื้อ HIV พบว่า สารสกัดหัวข้าวเย็นเหนือและหัวข้าวเย็นใต้มีฤทธิ์ต้าน HIV ที่ต่างกัน กล่าวคือ สารสกัดของหัวข้าวเย็นใต้มีฤทธิ์ต้านเอนไซม์ HIV–1 protease แต่สารสกัดของหัวข้าวเย็นเหนือมีฤทธิ์ต้านเอนไซม์ HIV–1 integrase ซึ่งเป็นการสนับสนุนยาไทยว่าต้องใช้คู่กัน เพราะมีฤทธิ์ต่างกันนั่นเอง

นอกจากนี้การศึกษาครั้งดังกล่าวยังทำให้ทราบว่า สารสกัดหัวข้าวเย็นเหนือและหัวข้าวเย็นใต้มีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระค่อนข้างสูงกว่าสารเคมีที่ใช้เป็นสารต้านอนุมูลอิสระในปัจจุบัน และเมื่อทดสอบความคงตัวของสารสกัดหัวข้าวเย็นเหนือและหัวข้าวเย็นใต้พบว่า สมุนไพรทั้งสองชนิดมีความคงตัวและมีอายุการเก็บรักษาได้มากกว่า 2 ปีขึ้นไป ทั้งสารสกัดหัวข้าวเย็นเหนือและหัวข้าวเย็นใต้ยังมีฤทธิ์เพิ่มภูมิต้านทานสูงอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม แม้ผลการทดลองดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า หัวข้าวเย็นเหนือและหัวข้าวเย็นใต้มีศักยภาพในการต้านเซลล์มะเร็งและต้านเชื้อ HIV ได้ กระทั่งในปัจจุบันมีการพัฒนาสารสกัดหัวข้าวเย็นทั้งสองชนิดให้อยู่ในรูปแบบยาเม็ดและยาแคปซูลที่รับประทานได้ง่าย อีกทั้งยังมีการนำสมุนไพรข้าวเย็นเหนือและข้าวเย็นใต้ไปปรุงเป็นยารักษามะเร็ง ทว่าก็ควรต้องมีการศึกษาทางคลินิกวิทยาเพิ่มเติมเพื่อความแน่ชัดและ

ปลอดภัยต่อผู้บริโภค และตัวผู้ป่วยเองก็ควรเข้ารับการรักษากับแพทย์แผนปัจจุบันร่วมกันด้วย รวมไปถึงควรปรึกษาแพทย์และเภสัชกรทุกครั้งก่อนใช้ยาสมุนไพรหรือผลิตภัณฑ์อาหารเสริมใด ๆ ก็ตาม

เอกสารอ้างอิง

ข้าวเย็นเหนือ ข้าวเย็นใต้ สรรพคุณสมุนไพรไทยที่ไม่ธรรมดา. สืบค้น 8 พฤศจิกายน 2560 จาก https://health.kapook.com/view182881.html

เว็บไซต์เมดไทย. (2561). **ข้าวเย็นเหนือ สรรพคุณและประโยชน์ของหัวข้าวเย็นเหนือ 40 ข้อ!.** สืบค้น 8 พฤศจิกายน 2560 จาก https://medthai.com

เว็บไซต์เมดไทย. (2561). **ข้าวเย็นใต้ สรรพคุณและประโยชน์ของหัวข้าวเย็นใต้ 33 ข้อ!.** สืบค้น 8 พฤศจิกายน 2560 จาก https://medthai.com

ภาพอ้างอิง

ข้าวเย็นเหนือ ข้าวเย็นใต้. สืบค้น 13 พฤศจิกายน 2560 จาก http://tulipsflower.com/